Ieromonah
SAVATIE BAŞTOVOI
Nebunul
(roman)
CATHISMA
Redactor:
Elena Marinescu
Imagine copertă:
Sfânt dormind, desen de ierom. Savatie Baştovoi
© Ierom. Savatie Baştovoi
© Editura Cathisma, pentru prezenta ediţie, Bucureşti, 2006
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SAVATIE BAŞTOVOI, ieromonah
Nebunul/ ieromonah Savatie Baştovoi.
— Bucureşti: Cathisma, 2006
ISBN (10) 973 – 88143 – 2 – 4;
ISBN (13) 978 – 973 – 88143 – 2 – 5

P

e uliţele prăfuite ale cetăţii apăru un bărbat cam de şaizeci de ani, costeliv şi chel, încins cu o funie din vlăstare de finic, de care era legat un câine mort. Astfel de funii le împleteau pustnicii din pustia care se afla la doar două zile de mers pe jos de oraş. Toată lumea avea astfel de funii, pentru că erau cele mai ieftine. Călugării aveau obicei să nu se târguiască şi oricine putea să le ia marfa cu cât voia. Bătrânul intrat de dimineaţă în cetate nu mai fusese văzut de nimeni niciodată, nici în piaţă, unde vin de obicei călugării să vândă, nici în pustie, unde locuitorii mai evlavioşi din oraş aveau obicei să meargă din vreme în vreme să vadă pustnici şi să se blagoslovească de la ei. Cunoşteau pe toţi călugării mai sfinţi, unii dintre ei făceau chiar şi minuni, dar pe acesta nu îl văzuse nimeni niciodată. Din cauza apariţiei sale atât de ciudate, toţi se dădeau la o parte din calea lui. Îşi întorceau miraţi capetele, ţinându-se de nas şi ridicând nedumeriţi din umeri.

Nebunul nu-i băga în seamă, păşea ţanţoş, ca un cal împărătesc care îşi duce, cu conştiinţa propriei demnităţi, stăpânul.

— Cetăţeni ai Emesei! – strigă pe neaşteptate călugărul în urma unei trupe de femei şi bărbaţi distraţi, care îşi târau cu lehamite tobele şi zurgălăii spre piaţă. Cetăţeni ai Emesei! De ce nu vă închinaţi împăratului? Sau nu vedeţi trăsura majestăţii sale? Ho-ho! Împăratul e legat, dar lumea i se închină ca şi mai înainte!

— Hei! – izbucniră în hohote de râs circarii – dar nu e prea parfumat împăratul tău? Lasă-l şi hai cu noi, călugăre nebun! Te învăţăm noi ce să faci şi o să ai şi tu pâine şi vin pe săturate!

— O, cetăţeni ai Emesei, vă spun că împăratul e legat, dar voi continuaţi să vă închinaţi lui!

De după colţ apăru o droaie de copii, cu chiote şi hohote de râs, aruncând, ca în arenă, cu pietre şi cu beţe asupra noului venit:

— E-hei! Un călugăr nebun! Un călugăr nebun! Veniţi să vedeţi un călugăr nebun!

— Hei, nătărăilor! – au prins a hohoti circarii împreună cu copiii –, nu vă închinaţi împăratului şi calului său?

Uliţa se umplu de hărmălaie, de ţipete de bucurie şi hohote de râs şi nimeni nici nu băgă de seamă că cel care le stârnise atâta veselie dispăruse.

Fugi pe după case şi, când se convinse că nu mai vine nimeni din urmă, se aşeză lângă un perete. Umbra răcoroasă şi caldarâmul încă rece de după răcoarea nopţii îi mai luară din fierbinţeala loviturilor. Îşi simţea corpul ca după o baie fierbinte. Nopţile dormite pe pământul gol şi, îndeobşte, vieţuirea aspră cu care se obişnuise în pustie îl făceau să îşi simtă corpul ca pe un străin. Se uită la câinele mort care, de la loviturile pe caldarâm, se curăţa în mare parte de păr. Acum duhoarea lui i se părea nesuferită. Îşi scoase briceagul şi tăie funia de la brâu, lăsând doar o bucată cât să-i ţină de cingătoare. Se ridică şi se duse sub

un alt perete.

— Hei, nebunule…

Bătrânul îşi ridică privirea, făcând o sforţare să fugă.

— Nebunule, nu te teme. Nu-ţi fac niciun rău.

Lângă el, fără să vadă când s-a apropiat, apăru o femeie cu salbe la gât şi cu faţa vopsită neplăcut de tare. Bătrânului i se păru că este una din ceata de circari.

— Te doare? – încercă femeia să-l consoleze, punându-i palma după ureche, unde avea o sângerare. Hai, ia şi mănâncă, trebuie să-ţi fie foarte foame, uite la tine ce slăbănog eşti.

Femeia scoase de la cingătoare o bucată de carne şi pâine, pe care i le întinse. Călugărul se uită nedumerit, luă carnea cu amândouă mâinile şi muşcă fără să zică nimic. Erau treizeci de ani de când nu mai pusese carne în gură. De fapt, nici femeie nu mai văzuse de treizeci de ani. Mai muşcă o dată şi restul îl băgă în sân.

— Nebunule, dar unde-ţi este „împăratul” tău? – râse femeia, scoţând câteva smochine şi întinzându-i-le.

— Acela nu este împăratul meu, ci al vostru – răspunse Nebunul, luându-i singur din mână smochinele. Eu am alt Împărat. Împăratul meu l-a legat pe împăratul vostru, dar voi continuaţi să vă închinaţi lui.

— Ha-ha! Oare împăratul nostru este un câine, Nebunule?

— Mai rău.

— O, Nebunule, cum de nu te-a strâns potera până acum? Mă mir că îţi mai stă scăfârlia asta cheală pe umeri după glumele pe care le faci.

Bătrânul se ridică fără să spună nimic şi o luă la fugă printre case. Reapăru degrabă, trăgând câinele mort după el şi strigând:

— O, majestate! Domnişoara zice că ar trebui să mi se ia capul pentru lezmajestate! O! Spune-i domnişoarei să nu mai aibă nicio frică, pentru că vremea ta a trecut şi acum toţi se vor închina Împăratului Celui Mare, care te-a legat pe tine!

Bătrânul dădu drumul la funie, veni ţopăind până lângă femeie şi se aşează la locul său.

— Fu! Nebunule, hai de aici… Nu înţeleg cum poţi să rabzi putoarea asta?

Femeia se ridică şi, cu o mână ţinându-se de nas, iar cu alta luându-l pe bătrân de braţ, plecară amândoi de acolo. Îndepărtându-se puţin, se auzi în urma lor un zgomot ca o alergare de cai şi un răget cumplit umplu uliţa:

— O, Simeoane! Pentru ce ai venit aici?

Femeia încremeni de frică.

— Ce a fost asta? – întrebă ea, strângându-l speriată pe bătrân de braţ.

— Nimic – răspunse călugărul şi-şi ridică privirea pătrunsă de o uşoară nemulţumire.

Apoi, întorcându-se, rosti supărat, ca şi cum ar fi văzut pe cineva:

— Te jur pe tine, blestematule, nimănui să nu mai spui cine sunt!

Când se dezmetici, femeia era singură în uliţă, nepricepând ce se petrecuse. Îşi întoarse privirea să vadă unde este Nebunul, dar nu îl mai văzu. Înţepeni pentru câteva clipe: la doar câţiva paşi, pe caldarâm, văzu câinele rupt în două. Abia apoi simţi duhoarea cumplită, care i se părea că umpluse până şi cerul, şi, apucându-se de nas, se îndepărtă scâncind, căutând să-şi ajungă din urmă trupa, care acum se afla probabil departe.

S

trăinul bizar care intrase în cetate era în al cincizeci şi nouălea an de la naştere, dintre care treizeci îi petrecuse în pustie. Era sirian de neam şi se trăgea din cetatea Edessei, dintr-o familie destul de înstărită. Din pricina asprimii vieţii pustniceşti, avea barba rară şi o chelie care îi cobora până după creştetul capului, motiv pentru care părea mai bătrân decât era în realitate. Totuşi ochii negri şi strălucitori, ca de copil, care priveau parcă fără să vrea nimic de la tine şi totodată parcă povestind

totul despre tine, îţi dădeau sentimentul că trăieşti ceva cu totul nou şi neobişnuit în preajma lui. Da, ochii acestui om parcă nu te priveau, ci te oglindeau, adică ochii lui erau atât de transparenţi, încât păreau doar două găuri prin care tu însuţi te priveai pe tine. Mai era ceva la omul acesta care părea nepotrivit – pielea lui. Avea o piele întinsă şi parcă prea catifelată pentru un om de vârsta lui. Altfel spus, cu cât te apropiai mai mult de el, îţi dădeai seama că îţi scapă adevărul despre el. Era şi bătrân, şi tânăr în acelaşi timp, răspândea un fel de teamă neclară şi totodată te atrăgea fără motiv. Într-un cuvânt, toate erau altfel la omul acesta.

Vestea despre călugărul nebun se răspândi repede. În piaţa oraşului, unde se aduna lume felurită, de la târgoveţi şi comedianţi la călători întâmplători şi gură-cască, dimineaţa aceasta se arăta deosebit de vioaie. Din gură în gură se spunea că în oraş a venit un călugăr nebun, care ştie să facă vrăji şi care apare şi dispare în chip minunat, că poate să zboare şi că a rupt un câine numai cu privirea. Circarii, care la această oră strigau de obicei şi băteau în tobe, stăteau acum la locul lor obişnuit şi ascultau povestea dansatoarei, în jurul căreia se adunase o grămadă de oameni. Ea povestea înflăcărată despre noua arătare, că are mâinile şi ochii nu ştiu cum şi că miroase a mirodenii. Îşi ducea palma la nas şi, trăgând aer în piept cât putea, striga: „Iată, şi acum miroase! poftim, cine nu mă crede, mirosiţi…”. Femeia îşi întindea mâna pe la nasul celor din jur. Gesturile ei largi fost oprite de şeful trupei, care le-a spus tuturor că cei care vor să afle mai multe tre’ să pună câte un ban în toşilca lor. Unii s-au întors, nemulţumiţi, să plece, zicând că oricine poate să-şi ungă mâna cu mirodenii şi să spună că s-a atins de un vrăjitor şi că aşa fel de minciuni încă nu au auzit. Alţii însă au început să arunce bani, cerând să li se spună totul aşa cum a fost şi să se facă linişte. Din spusele femeii nu se putea înţelege mare lucru, totuşi ea povestea cu atâta convingere, încât starea ei se transmitea şi celorlalţi. Nişte

călugări mai nătăfleţi, care îşi lăsaseră coşurile de vânzare şi veniseră să asculte şi ei povestea, au zis că este diavolul în chip de călugăr care a venit în oraş şi că asta înseamnă că va veni urgie peste întreaga Sirie.

Între timp, Nebunul se pierdu pe uliţele cetăţii. Emesa era cetatea cea mai mare a Siriei, aici puteai vedea de toate. Urechile noului venit încă mai vuiau de hărmalaia copiilor, de râsul atât de deşănţat al comedianţilor. Nu mai auzise un astfel de râs de treizeci de ani. Ce mult se schimbase lumea între timp. În pustie nimeni nu râde aşa. Dar dacă se gândea bine, de când intrase în mănăstire, nu numai că nu mai auzise pe nimeni râzând, dar nici el însuşi nu râsese niciodată. În minte îi rămăsese faţa vopsită a unei femei, care îşi lăsa capul înfoiat pe spate, şi, căscându-şi gura, care părea că pute, hohotea ca o iapă. Faţa acelei femei i se păru foarte urâtă. Ce lucru straniu, gândi Nebunul, când omul zâmbeşte frumos, faţa i se luminează şi te face să-l iubeşti, dar când râde nestăpânit, faţa i se strâmbă şi se înroşeşte. Se gândi că omul nu este făcut ca să râdă în hohote, deoarece asta îl urâţeşte.

Ieşi într-o piaţă mică, la capătul căreia se vedea o biserică. Sub un perete, stătea trântită o femeie pe care cerşetorii din faţa bisericii se pare că nu o primeau printre ei. Scoase din sân bucata de carne şi o aruncă în bătrână, ca şi cum şi-ar fi întâlnit un vechi duşman, strigând şi mătăhăind cu mâinile. Femeia strânse repede carnea, râzând mulţumită şi băgând-o sub ea, de teamă ca Nebunul să nu se răzgândească şi să-i ia carnea înapoi. Nebunul însă, frecându-şi palmele a izbândă, o luă ţopăind spre biserică, ba nechezând, ba săltând în şa, ba trăncănind cât îl ţinea gura, ca o tobă de război.

S

e opri în faţa bisericii şi vru să se închine, dar îşi aminti îndată că aceasta nu se potriveşte cu noua lui postură şi intră. Inima îi săltă de o mare bucurie când mirosul de tămâie îi năvăli în nări. Într-o clipă se văzu în Lavra Cuviosului Gherasim de la Iordan, în care intrase

acum treizeci de ani. Apoi îi apărură în minte biserica din Edessa, chipul unui cântăreţ cu care era şi bun prieten, apoi nu-i mai apăru nimic. Mintea îi fu cuprinsă de o bucurie care îi învălui parcă tot trupul. Se dădu după o coloană, mulţumind lui Dumnezeu că a ajuns să intre într-o biserică. După treizeci de ani petrecuţi în pustie, în care se rugase într-o chiliuţă mică şi întunecoasă, nu credea că va mai ajunge să vadă vreodată o biserică pictată şi împodobită cu aur.

Lavra Cuviosului Gherasim avea biserici frumoase, dar el nu intrase în ele decât de câteva ori. Fiind călugărit degrabă, la nicio săptămână după aceasta plecase, împreună cu prietenul său Ioan, în pustie. Nu era un lucru obişnuit ca nişte începători să se retragă îndată la viaţă pustnicească, dar printre fraţii din mănăstire se spunea cum că însuşi Hristos s-ar fi arătat egumenului şi i-ar fi descoperit voia Sa pentru cei doi tineri veniţi la Iordan tocmai din Edessa. Din cauza acestui zvon, mulţi au început să-i caute pe cei doi sihaştri, socotind că pentru rugăciunile lor ar putea dobândi tot ce vor cere de la Dumnezeu. Însă foarte curând ei nu mai erau de găsit, pentru că unii spuneau că sunt în pustia Iordanului, alţii, că i-au văzut plecând, iar cineva spusese că amândoi s-ar fi întors în Siria şi că se nevoiesc în pustietăţile de acolo.

Fiind cu ochii pe sus, ca să vadă chipurile pictate pe pereţi, călugărul nici nu văzu că la picioarele lui, după coloană, era tolănită o fată care dormea cu un somn nefiresc. Din nebăgare de seamă, el călcă peste ea şi, împiedicându-se, făcu în cădere câţiva paşi, împingând o cucoană care părea că o păzeşte pe fată. În aceeaşi clipă, bolnava se ridică, parcă beată, şi, uitându-se speriată spre călugărul care începu să râdă şi să se bată peste cap, prinse a se târî cu spatele spre mijlocul bisericii. Oamenii, obişnuiţi şi, desigur, sătui de crizele bolnavei, pe care mama bogată o aducea în fiecare zi la biserică în nădejdea că se va petrece o minune, se însemnară cu semnul crucii şi făcură roată în jurul ei. „Doamne miluieşte! Doamne

izbăveşte de cel viclean!” – îngânau toţi cu o evlavie prefăcută, ştiind că Doamna-mamă avea obicei să dea bănuţi după slujbă şi că îi dădea celor care păreau că o compătimesc mai mult. Ajunsă în mijlocul bisericii, fata sări în sus cu o viociune neaşteptată şi, desfăcându-şi larg mâinile şi picioarele, se trânti pe lespezile de piatră, urlând, aşa cum nu o mai auzise nimeni până atunci: „Plec! Plec! Dacă vine Simeon aici, eu plec!” Se mai zbătu o dată şi burta i se umflă înfricoşător, apoi i se dezumflă, slobozind un zgomot ca de cimpoi spart, după care fata căzu în neştire. Toţi începură să-şi dea ghes, însemnând bolnava cu semnul crucii: „A ieşit!” „Ba, n-a ieşit!” „Ba a ieşit…” Din altar ieşi un diacon cu faţa rotundă, care le spuse tuturor să facă linişte. Era o zi din timpul săptămânii, când în biserică nu se făcea liturghie, dar oamenii mai veneau să facă o rugăciune şi mai ales să vadă dacă se petrece vreo minune, căci mama fetei făgăduise o sumă mare de bani celui care va alunga dracul din fiica sa. Copila adormită se însenină la faţă şi se îmbujoră. „S-a tămăduit!” – a zis diaconul, însemnându-se cu semnul crucii. „Slavă lui Dumnezeu, Care aude rugăciunile robilor Săi!” Faţa diaconului se umplu de o satisfacţie deosebită, în care efortul de a părea evlavios se lupta cu bucuria la gândul că va primi o sumă atât de mare de bani.

Oamenii începură să părăsească biserica, şuşotind şi oarecum descurajaţi, având pe faţă expresia celor care pierd pariul la alergările de cai. Acum ştiau că se vor lipsi de bănuţii care le picau de nicăieri, până nu va mai apărea vreo îndrăcită sau vreo bolnavă bogată.

Doi călugări care se rugau în genunchi la icoana Preacuratei ieşiră şi ei abătuţi. Unul din ei spunea că el e Simeon şi că este clar că pentru rugăciunile lui a ieşit dracul, că de o săptămână de când venise el şi începuse să se roage, fata arăta semne de îndreptare. Totuşi călugării nu îndrăzniseră să-i spună aceasta diaconului, ştiind bine că nu vor vedea niciun ban de la el, şi-apoi s-ar fi putut alege cu jalbe pe la episcopie şi cu alte necazuri.

Pentru toţi era clar că nu diaconul făcuse minunea, dar nici cei doi călugări nu puteau fi bănuiţi de sfinţenie, căci fuseseră văzuţi de mai multe ori făcând rugăciuni pe bani, fără să se petreacă vreo schimbare în bine cu bolnavii. Tuturor le răsuna în gând răgetul cumplit al duhului necurat: „Simeon!” Până la urmă însă au rămas cu impresia că minunea s-a petrecut singură şi că vreun sfânt oarecare intrase la vremea aceea în cetate şi de aceea ieşise dracul.

N

ebunul se aciuă pe lângă biserică şi în scurt timp îşi căpătă notorietatea cuvenită printre cerşetori şi purtătorii de bârfe. Chipul lui tot timpul vesel şi glumele deşucheate pe care le făcea îi atrăgeau simpatia tuturor. Mai ales când îi imita pe alţii, Nebunul stârnea hohote de râs în grămada de cerşetori. Avea obicei Nebunul, atunci când apărea la biserică vreun om mai bine îmbrăcat, să se ia după el, păşind ţanţoş şi vorbind cu glas tare tot felul de lucruri necuviincioase, ca şi cum s-ar fi auzit gândurile acelui om. Pentru aceasta, nu de puţine ori lua bătaie de la slugi, dar el, oricum, nu se lăsa de nebuniile lui.

Mare tămbălău a ieşit atunci când Nebunul, în una din zilele când slujea diaconul cu faţa rotundă, a început să umble prin biserică ţinând cu mâna dreaptă poala sindonului ridicată până la umăr, ca şi cum ar ţine orarul[1], şi cântând: „fără şi iară cu pace Domnului să ne rugăm! Dacă mă ajută dracii să se mai îndrăcească vreo bogătancă, de banii câştigaţi îmi cumpăr scaunul episcopa-a-a-a-al!” Pentru această glumă, care degrabă s-a

---

1 Orar – piesă vestimentară în îmbrăcămintea diaconească, ce se constituie dintr-o panglică lungă care înfăşoară umerii diaconului –, simbolizând aripile îngereşti.tc "1 Orar - piesã vestimentarã în îmbrãcãmintea diaconeascã, ce se constituie dintr-o panglicã lungã care îi înfãºoarã umerii - , simbolizînd aripile îngereºti."tc "3 Sclep - loc amenajat pentru înmormîntarea oamenilor mai de seamã, un fel de beci sub bisericã. Morþii erau aºezaþi în niºe speciale sãpate în perete, dupã care se zideau. Aici se puteau face rugãciuni pentru îndrãciþi, lucru practicat pînã în prezent în Rusia, deoarece este un loc ferit de vedere."

răspândit prin oraş, încât au preluat-o şi circarii din piaţă, Nebunul nu mai avea intrare în biserică în zilele când slujea diaconul pomenit. Totuşi el nu se arăta supărat niciodată, ci, rămânând pe scări, cânta singur şi tămâia, iar alteori se suia pe un coş şi predica.

Cerşetorii se bucurau de acest călugăr Nebun, mai ales pentru că pe el puteai să-l prosteşti cum vrei. De pildă, dacă te duceai la el şi-i trăgeai o palmă, el îndată începea să strige şi arunca în tine cu plăcinte, cu bucăţi de carne şi chiar cu bani. În acest mod ciudat, Nebunul îşi împărţea câştigul său zilnic cu ceilalţi colegi de breaslă, fără ca ei să înţeleagă asta. Pentru că devenise vestit, mai toată lumea îi dădea lui mai multă milostenie. Aceasta o făceau oamenii şi pentru că de fiecare dată se alegeau cu vreo glumă sau vreo vorbă haioasă care îi bine dispunea. Mulţi constatau că după ce glumeşti cu Nebunul îţi trece orice supărare. Unii au început să spună chiar că Nebunul ar da sfaturi vrednice de urmat prin glumele sale şi că, urmându-le, cineva s-a izbăvit de un mare necaz. Se răspândise zvonul şi că Nebunul ar vedea sufletele oamenilor, că ar şti viitorul şi că tămăduise un copil sărman pe care, bătându-l cerşetorii, îl lăsaseră aproape mort pe o uliţă ferită. Alţii însă spuneau că este îndrăcit, pentru că l-au văzut umblând în fundul gol prin oraş. În sfârşit, diaconul cu faţa rotundă a zis într-o predică cum că acest călugăr nu numai că este lipsit de minte şi că diavolul vorbeşte prin gura lui, ci şi că, în ascuns, umblă la casa de desfrânare şi îşi cheltuieşte acolo banii pe care creştinii cu frică de Dumnezeu îi dau din munca lor cinstită.

Scandalul cel mare a început atunci când mamei fetei tămăduite, doamnă din înalta societate, după ce i-a trecut prima încântare de pe urma minunii săvârşite şi s-a obişnuit să-şi vadă fiica sănătoasă, a început să-i pară rău după banii pierduţi. Cicălită de una din îngrijitoarele sale, luată în râs în piaţă că a dat banii degeaba, spusese într-o împrejurare că îl va da în judecată pe diaconul acela

mincinos şi îi va cere banii înapoi. „Că, de dacă e aşa mare făcător de minuni, să aducem o altă îndrăcită şi să o tămăduiască în faţa tuturor, iar dacă nu o va tămădui, înseamnă că nu el mi-a tămăduit fiica, ci minunea s-a săvârşit singură”.

Scandalul lua amploare şi pentru că Doamna era una dintre ctitoarele principale ale bisericii şi avea intrare la masa episcopului. Unii clerici spuneau chiar că auziseră la episcopie vorbe cum că banii nu trebuia să-i ia diaconul singur, chiar dacă Doamna făgăduise aceasta din prea marea întristare a inimii, ci că ei ar trebui să intre în vistieria episcopiei şi să fie folosiţi la ctitorirea unei biserici. Aceasta l-a înrăit atât de tare pe diacon, încât a hotărât să nu mai lase niciun cerşetor să cerşească pe treptele bisericii, iar pe Nebunul Simeon, care era singurul vinovat de ameninţarea ce se ridicase asupra lui, hotărî să-l pedepsească în mod deosebit. Furia diaconului a depăşit orice limite atunci când prin oraş a început să circule zvonul cum că Nebunul este pustnic şi că el izgonise dracul cu pricina, făcând şi alte multe minuni prin tot oraşul.

Adunând deci mai mulţi martori, între care cea mai înflăcărată era dansatoarea care tulburase toată piaţa cu povestirile ei, l-au acuzat pe Nebun de vrăjitorie şi, luând mai mulţi citeţi[2] şi cântăreţi, care îl susţineau pe diacon, în nădejdea că vor primi bani de la el, l-au închis în sclepul[3] bisericii, sub motivul că trebuie să-i facă nişte rugăciuni de exorcizare. Dar pentru că dracul nu ieşea, diaconul şi citeţii l-au bătut atât de tare pe sărmanul Nebun, încât acela nu mai putea fi recunoscut. Făcându-şi la urmă toţi

2 Citeţ – cititor consacrat în biserică, treapta cea mai de jos din clerul bisericesc.tc "2 Citeþ - cititor consacrat în biserică, treapta cea mai de jos din clerul bisericesc."

3 Sclep – loc amenajat pentru înmormântarea oamenilor mai de seamă, un fel de beci sub biserică. Morţii erau aşezaţi în nişe speciale săpate în perete, după care se zideau. Aici se puteau face rugăciuni pentru îndrăciţi – lucru practicat până în prezent în Rusia –, deoarece este un loc ferit de vedere.

semnul crucii de mai multe ori şi tămâind încăperea, au poruncit tuturor celor de faţă să nu spună nimănui nimic, iar pe Nebun, de teamă să nu moară în biserică, au pus să-l ducă pe o uliţă mai ferită, ca, şi de va muri, să creadă toţi că l-au ucis cerşetorii.

S

e trezi într-un pat curat, într-o încăpere cu tavan înalt, din care se vedea numai o parte, din pricina ştergarului rece care îi acoperea fruntea până deasupra ochilor, ca o streaşină. Încercă să-şi înlăture ştergarul, dar gemu de durere şi atunci îşi aminti de cruzimea bătăii pe care o suferise. A mai luat el bătaie, dar aceasta parcă le-a întrecut pe toate. Credea că a murit, dar acum, iată, minune, s-a trezit în acest pat curat cu legături la cap. Nu înţelegea nimic. Hotărî că aiurează şi că acuşi va muri cu adevărat şi toate acestea vor dispărea. Uşa s-a deschis şi în încăpere a intrat un bărbat cam de patruzeci de ani, la care îţi săreau mai întâi în ochi barba şi mâinile mari şi costelive. Nebunul s-a gândit că a venit să-i ia sufletul şi a închis ochii, aşteptând ce va urma. Bărbatul s-a aşezat pe scaunul de lângă patul bolnavului, potrivindu-i cu grijă ştergarul de pe frunte.

— Cum îţi mai e, călugăre? – se auzi vocea tăioasă şi clară a bărbatului.

— Mă dor toate.

— Bine că trăieşti.

— Da, bine.

— De unde vii?

Nebunul se fâstâci puţin, pe urmă făcu o încercare neizbutită de a se ridica.

— De nicăieri… Ce este patul acesta şi încăperea aceasta? Cine m-a adus aici?

— Eu.

— N-am nevoie! Eu n-am spus nimănui să mă aducă aici!

— Lasă astea acum, părinte, stai aici până te faci bine.

— Dar tu cine eşti? – întrebă Nebunul cu o agitaţie prefăcută.

— Eu sunt Ioan, diaconul episcopului.

— Oho, părinte, oare sunt eu vrednic să fiu îngrijit de un diacon? – suspină Nebunul, lăsând să i se înseneineze faţa de o bucurie umilă.

— Oare nu suntem noi datori să purtăm sarcinile unul altuia, părinte, şi aşa să plinim legea lui Hristos?

— Dumneata, părinte, de faci pentru Hristos asta, cu adevărat eşti omul lui Dumnezeu.

— Sunt om cu păcate, avvo.

— Toţi oamenii au păcate, numai că unii şi le mărturisesc, iar alţii nu.

— Părinte Simeoane, oare pentru ce ai ajuns la aceasta?

— La ce? – întrebă nedumerit Nebunul.

— Ca să te faci pe tine ca unul din oamenii de nimic şi lepădaţi de toţi, când văd că ai mintea întreagă şi judeci lucrurile duhovniceşte.

— A, nu ştiu ce zici.

— Te jur pe tine, avvo, pe numele lui Dumnezeu Celui viu, să-mi spui de unde vii şi cum ai ajuns la aceasta.

— O! Nu-i bine să juri, diacone al lui Hristos! Oare nu ştii pe Cel ce a zis să nu ne jurăm nici pe cer, nici pe pământ?

— Ştiu, dar inima mea nu mai rabdă să afle cele despre tine. Spune-mi, părinte, pentru numele lui Dumnezeu, iar eu, la rândul meu, mă făgăduiesc să nu spun nimănui nimic din cele ce-mi vei spune până la moartea ta.

— Cu adevărat, părinte Ioane, nu este lucru mai caraghios înaintea lui Dumnezeu decât ca să se mândrească cineva cu isprăvile sale şi să se îndulcească de slava cea deşartă care vine de la oameni.

— Dar oare pentru aceasta trebuie să ne facem toţi cerşetori şi să ne îmbrăcăm în haine rupte?

— Nu. Hainele nu schimbă pe om. Oare crezi că

Simeon în pat sau în drum nu este acelaşi?

— Dar ce schimbă pe om, Părinte?

— Dragostea.

Nebunul făcu o încercare să se întoarcă în pat, dar gemu de durere şi se lăsă înapoi, în pernă. Diaconul ieşi puţin şi se întoarse cu o cană de lapte cald. Era atâta linişte în această casă, încât, dacă nu ar fi fost patul cu aşternut curat şi tavanul acesta înalt, bătrânul s-ar fi simţit că în chilia sa din mijlocul pustiei.

N

ebunul rămase în casa diaconului Ioan până la însănătoşire. Diaconul era un om cumsecade, trăind cu credinţă cuvântul Evangheliei. Nu era dintre aristocraţi, însă făcând ceva şcoală şi fiind frumos la chip şi cu glas răsunător, prin rânduiala lui Dumnezeu, a fost observat de episcop şi după mai mulţi ani de slujire la mese, venindu-i şi vremea căsătoriei, a fost rânduit diacon. Slujba diaconească era o slujbă de cinste, pentru că diaconul era întotdeauna în preajma episcopului, iar la nevoie îl reprezenta pe acesta înaintea demnitarilor sau a altor episcopi. În afară de aceasta, diaconul se îngrijea de predică şi de catehizarea poporului, aşa că Ioan, dincolo de smerenia lui, era un om cunoscut în toată cetatea. Nu se putea spune despre el că era un bogătan, deoarece apărea întotdeauna în haine simple, dar curate şi bine îngrijite. Totuşi casa în care locuia era o casă mare şi frumoasă, situată nu departe de reşedinţa episcopală. Soţia diaconului era o femeie frumoasă, dar foarte tăcută şi oarecum obosită. Timiditatea femeii se datora provenienţei sale joase, fiind o orfană culeasă de episcop spre slujire la treburile murdare, pe care Ioan, atunci când episcopul a insistat să-l facă diacon cu orice preţ, a hotărât să o ia de soţie. Treaba aceasta nu a plăcut episcopului, dar când Ioan i-a zis că altfel se călugăreşte, episcopul i-a binecuvântat alegerea, ştiindu-l pe Ioan om simplu şi hotărât, motiv pentru care îl şi iubea atât de mult, încredinţându-i multe din secretele sale. Timiditatea femeii

se mai trăgea şi din faptul că nu năştea copii, de aceea de multe ori făcea crize de deznădejde, spunând că va pleca într-o mănăstire, unde nu o va mai găsi nimeni, că nu a fost de la Dumnezeu această căsătorie şi că Ioan ar fi trebuit să se căsătorească cu o femeie care să-i poată face copii. Oricât încerca diaconul să o consoleze, aceste crize reveneau periodic, aducând şi asupra lui o mare apăsare şi tristeţe.

Şi diaconul, şi soţia lui s-au legat de Nebun, rugându-l chiar să rămână la ei pentru totdeauna. Ioan, unul dintre cei care făceau vizite pustnicilor de prin împrejurimi, se bucura să aibă alături un om care arăta atâta experienţă duhovnicească. Aşa încât discuţiile dintre cei doi se prelungeau de multe ori până noaptea târziu. Din vreme în vreme însă, Nebunul fugea în oraş şi petrecea zile întregi cu cerşetorii şi comedianţii, făcând de fiecare dată câte o ispravă de care râdea tot oraşul. Dragostea celor doi soţi pentru Nebunul Simeon a crescut şi mai mult atunci când, nu după multă vreme, femeia îşi înştiinţă soţul că este însărcinată. Pentru cei doi nu încăpea nicio îndoială că minunea s-a datorat rugăciunilor părintelui Simeon. Femeia, a cărei gură nu se auzea până atunci, deveni dintr-odată veselă şi aproape guralivă, încât s-a lăudat în biserică cu cele întâmplate, zicând că Nebunul Simeon este un sfânt, că vine pe la ei pe acasă şi că prin rugăciunile lui ea a rămas însărcinată. Bucuria aceasta însă nu a durat mult, pentru că, răspândindu-se zvonul şi ajungând şi la urechile celuilalt diacon, care îl ura pe Simeon şi avea o veche invidie pe Ioan din cauza dragostei deosebite pe care i-o purta episcopul, acela, glumind cu cântăreţii în biserică, a zis că femeia lui Ioan a luat în pântece de la Nebun, de vreme ce este ştiut că Ioan este eunuc şi nu poate face nimic unei femei. Diaconul invidios a mai zis că ştie lucrul acesta cu certitudine din gura episcopului, care îl spovedeşte pe Ioan, şi că din această cauză Ioan s-a însurat cu o sărăntoacă şi o lepădată, ştiind că ea îşi va ţine gura şi că această căsnicie s-a făcut numai

pentru a acoperi impotenţa lui Ioan.

Diaconul Ioan avea desăvârşită încredere în sfinţenia Nebunului, ştiindu-l bine pe diaconul Anastasie că este om plin de vicleşug, ajuns în treapta sa prin mijlocirea unei cunoane bogate cu care se spunea că ar fi avut o legătură necurată. El reuşise, cu minciunile lui, să scoată de la biserica Tuturor Sfinţilor pe un diacon în vârstă şi cuminte, sub motivul că acela este origenist[4] şi că a fost prins făcând vrăji cu sfintele taine în altar. Pentru că nu a mai putut îndura presiunile făcute asupra sa, fiind şi o fire prea sensibilă, bătrânul s-a retras în pustiu, încât nu s-a putut afla niciodată unde anume s-a stabilit. Toate acestea le ştia bine diaconul Ioan. Mai ştia cu certitudine că spusele lui Anastasie sunt cel puţin pe jumătate mincinoase, căci cine mai bine ca el însuşi putea să-şi cunoască deplina sănătate bărbătească. Totuşi inima lui a început să fie măcinată de îndoială atunci când a aflat că Nebunul Simeon umblă pe ascuns la casa de desfrânare şi că petrece acolo ceasuri întregi, lăsând o grămadă de bani, pe care nu se ştie de unde îi avea. Aceasta a mărturisit-o el însuşi într-o seară, când diaconul, văzându-l murdar pe faţă de pomădurile desfrânatelor şi mirosind tot a aromate, n-a mai răbdat şi l-a întrebat de unde vine. Nebunul, neştiind de ce fel de gânduri este chinuit diaconul, i-a răspuns că a fost la „prietenele” sale şi că s-a jucat cu ele.

După această întâmplare diaconul deveni tot mai rece şi hotărî să-l urmărească cu mai multă atenţie pe Nebun. Măsurându-l mai bine, Ioan ajunse la concluzia că Nebunul nu este chiar aşa de bătrân cum vrea să pară şi că, deşi este slab, are trupul bine legat şi chiar puternic. Suspiciunea diaconului o sporea şi vioiciunea deosebită pe care începuse să o arate molateca lui de nevastă de fiecare

4 Origen – personalitate notorie în Biserică († 254), autor al unei opere impresionante. A fost condamnat pentru învăţătura sa despre apocatastază – prin care afirma că iadul nu este veşnic şi că va avea loc o recuperare a tuturor păcătoşilor – la Sinodul V Ecumenic, ţinut la Constantinopol în anul 553, în vremea împăratului Iustinian cel Mare. Învinuirea de origenism era des aplicată persoanelor incomode.

dată când apărea călugărul. Diaconul se închise în sine şi chiar îi spuse odată soţiei sale, pe când Nebunul era în oraş, că a auzit vorbe pe la episcopie şi că poate ar fi mai bine să pună capăt la toată tărăşenia asta cu Nebunul.

M

ai toţi cerşetorii şi flecarii dădură buzna în piaţă. În faţa bisericilor rămăseseră doar cei cu totul bătrâni şi infirmi care nu se puteau mişca atât de uşor oriunde ar fi vrut. De câteva zile se zvonea în oraş despre o noutate nemaiauzită. Un oarecare filosof, care îşi zicea Zinon, venise cu un obicei care făcuse tot oraşul să forfotească ca un roi de viespi. Acesta, fiind elin de neam – deşi unii erau de părere că era sirian şi doar învăţase la elini –, aduna în jurul său mulţime de oameni, pe care îi ademenea cu nişte ghicitori pe care nu le mai auzise nimeni. Emesenii nu erau oameni pe care i-ai fi putut păcăli cu ghicitori, dar Zinon recursese la o şmecherie în faţa căreia nu rezista nimeni. Avea un săculeţ de piele, împodobit cu împletituri colorate şi nituit cu aur, pe care îl făgăduia celui care îi va dezlega ghicitoarea. Dar, pentru că doritorii de a pune mâna pe săculeţ erau prea mulţi, Zinon se târguise ca cei ce vor să-l ia, să pună mai întâi bani în sac. Cine punea suma cea mai mare răspundea primul la întrebarea lui şi deci avea cei mai mulţi sorţi de izbândă.

Tărăboiul în jurul filosofului creştea, deoarece, de când venise, strânsese nu se ştie câţi saci de bani. Unii începuseră să spună că este un şarlatan şi că nici el nu ştia dinainte răspunsul la ghicitorile lui, ci că îl născocea pe loc împotriva celui care încerca să ghicească. Supărarea cea mare a fost când, la întrebarea lui Zinon: „Cine este un animal fără pene”, şeful trupei de comedianţi, un bărbat mătăhălos, cam la cinzeci de ani, poreclit Calu, a răspuns: „Şarpele”. Filosoful însă a zis că nu şi că, deşi şarpele nu are pene, totuşi răspunsul corect este: „Omul”. Pentru această întorsătură, Zinon era cât pe ce să ia bătaie şi ar fi luat-o dacă nu ar fi avut la el o carte în membrane în care a zis că este însemnat acest răspuns – deşi comediantul

mânios nu ştia greceşte – şi că această ghicitoare o ştie toată Atena şi, îndeobşte, toate şcolile de filosofie din lume, de vreme ce ea aparţine unui mare filosof, Platon. Această întâmplare a fost pricină de mare ceartă şi dezbinare în trupa de comedianţi, deoarece Calu pusese tot câştigul lor de o zi în sacul filosofului.

Scandalul se linişti brusc şi toată lumea izbucni în hohote de râs când, în mijloc, pe neprins de veste, apăru Nebunul purtând pe cap o cunună de dafin şi înălţând ameninţător o trestie. Scoţându-şi o mână prin deschizătura pentru cap a hitonului[5], Nebunul îşi lăsă un umăr gol, ca şi cum ar fi fost un filosof elin îmbrăcat în togă. Oprindu-se cam la cinci paşi în faţa filosofului, Nebunul îşi ridică mâna în care ţinea trestia şi rosti solemn:

— O, întru totcinstite filosoafe Zinon, bine ai poposit din părţile Atenei în mijlocul nostru! Te salută cel mai de seamă filosof al Emesei – Simeon!

Nebunul se închină, făcând să i se dezgolească un şold şi rămase aşa până încetară hohotele de râs.

— Vestea despre tine a ajuns până la urechile mele, o filosoafe Zinon, şi eu, lăsând toate treburile, am venit să te ascult şi să mă lupt cu tine cu săbiile cele nesângeroase ale filosofiei!

Adunarea izbucni în hohote de râs, iar Zinon, văzând că este un nebun, nu se pierdu cu firea, ci, ca să-şi arate ascuţimea sa de spirit, răspunse pe acelaşi ton, ridicând o mână spre Nebunul care îl privea acum cu semeţie peste umăr.

— Te salut, filosoafe al Emesei – izbucni în râs Zinon –, dar pentru că sunt foarte obosit azi şi ziua e pe sfârşite, îţi dau această ocazie, din care să se vadă măreţia inimii mele! Iată, săculeţul acesta râvnit de toţi, de vei ghici câţi bani sunt într-însul, este al tău împreună cu toţi banii, iar de nu…

Zinon făcu un efort prefăcut de a-şi stăpâni râsul,

5 Hiton – cămaşa lungă, până mai jos de genunchi, specifică epocii.

scrutând cu privirea adunarea.

— Iar de nu – continuă el –, o să dezbraci „toga” ta de „filosof” şi slugile mele or să-ţi tragă o sută de lovituri cu trestia pe care o ţii în mână!

Câţiva din mulţime încercară să râdă, dar îndată se lăsă o linişte adâncă şi toţi încremeniseră, aşteptând ce va urma.

Nebunul ceru ca sacul să fie lăsat jos şi să facă toţi doi paşi în urmă. Această precauţie plăcu tuturor, deoarece aşteptau ca Zinon să facă iarăşi vreo şmecherie din ale sale. Calu, care se mai liniştise de când venise Nebunul – deoarece el era unul din cei care credea în puterile vrăjitoreşti ale acestuia –, ieşi în mijloc, împingându-i cu grosolănie pe cei din faţă şi zicând că el va număra banii. Toţi căzură de acord şi acum aşteptau ca Nebunul să rostească cifra.

— Două sute treisprezece bani de aramă, optzeci şi doi de bani de argint şi opt bani de aur – rosti în cele din urmă Nebunul.

În liniştea apăsătoare care se lăsase, Calu răsturnă săculeţul cu bani, care, căzând pe caldarâm, scoaseră un zgomot de parcă s-ar fi lovit două săbii. Zinon încercă să facă un pas spre grămada de bani, dar strigătele mulţimii îl determinară să se mulţumească doar cu o întinsătură mai tare a gâtului. Toţi urmăreau dacă circarul, meşter la escrocherii, nu fură vreun ban. Calu însuşi stătea în aşa fel, ca toţi să vadă că nu fură şi că joacă cinstit, mai ales că el avea credinţa că Nebunul este vrăjitor şi că aflase cu vrăjile sale numărul banilor. Circarul chiar se temea să nu-i scape ceva la numărătoare sau să se rostogolească vreun ban, ca nu cumva sacul să se întoarcă la nemernicul de Zinon. După ce termină, strângând tacticos banii înapoi în sac şi legându-l la gură, Calu se ridicase în toată mărimea lui şi începu să strige:

— Nebunul a ghicit! V-am zis eu că Nebunul este vrăjitor! Nebunul a luat banii!

Zinon se tulbură şi chiar încercă să-i ia sacul din

mână circarului. Acela însă ridicase mâna, iar Zinon nu putea nicicum să ajungă la sac. Mulţimea începu să forfotească, prefăcându-se într-o învălmăşeală de hohote de râs, de strigăte şi de îmbrânceli. Cel mai tare striga Zinon, zicând că jocul nu a fost pe dreptate, deoarece Nebunul a jucat fără să pună nimic în sac. O parte din mulţime începu să ia partea filosofului şi gloata se împărţi în două, huiduind şi îmbrâncindu-se, gata de încăierare. În această hărmălaie se auzi dintr-odată glasul Nebunului, care, ridicându-şi trestia, strigă:

— Cetăţeni ai Emesei! Toţi ştiţi că jocul a fost cinstit şi că eu mi-am pus în joc unicul meu fund în schimbul acestui săcuşor nenorocit cu bani!

Gloata izbucni în hohote de râs, printre care Nebunul continuă:

— Dar, ca toată lumea să fie mulţumită, eu propun următorul târg! Vă zic şi eu o ghicitoare şi cel care o va dezlega să-şi ia sacul şi să plece!

La auzul acestor cuvinte, Zinon se lumină la faţă şi toţi începură să strige: „Ghicitoarea! Să zică Nebunul ghicitoarea!” Atunci, cerându-i circarului să lase sacul jos şi făcând semn tuturor să se dea în spate, Nebunul călcă pe sacul cu bani şi, potrivindu-şi cununa de dafin pe cap, ridică trestia şi strigă:

— Fericit este împăratul care domneşte peste supuşii săi! ziceţi, aşadar, cine este împăratul şi cine sunt supuşii?

Mulţimea începu să forfotească şi se putea auzi numai: „Constantin, Iustinian, Iustin…”. Zinon, care luase o sută de vergi în Efes din cauza unei ghicitori pentru care fusese acuzat de lezmajestate, se încruntă şi nu se hotăra să răspundă. Se gândi totuşi că ghicitoarea este despre împăratul Iustinian, mai ales pentru că acesta se întorsese de curând biruitor din Spania şi Italia şi izbândise să le recucerească, deşi predecesorii săi le pierduseră. Însă îndrăzneala şi hotărârea de a răspunde care crescuseră în Zinon se spulberară atunci când Nebunul, văzând că nimeni nu răspunde, zise că şi împăratul, şi supuşii sunt de

faţă. Zinon hotărî că fusese tras într-o cursă de către cineva căruia îi părea rău după banii pierduţi şi că acum trimisese pe acest vrăjitor să-l provoace şi să-l acuze de lezmajestate, aşa că hotărî că îi sunt destui banii făcuţi în Emesa şi că o bătaie ca aceea din Efes trage mai mult decât un sac cu bani. Toţi tăcură, pironindu-şi privirile asupra lui Zinon şi aşteptând ca el să răspundă primul. Zinon, simţindu-se prins în colţ şi înţelegând că toţi îl aşteaptă pe el, strigă că el nu ştie răspunsul şi că banii rămân la Nebun. Cineva din mulţime strigă: „Constantin!”, altcineva „Iustinian!”, dar strigătele lor erau nesigure şi în curând toată gloata începu să strige: „Nu ştim! Să spună Nebunul dezlegarea!” Atunci Nebunul, cerând să se facă linişte, le zise:

— Împăratul este mintea, iar supuşii sunt simţurile omului. Fericit este omul a cărui minte stăpâneşte peste simţurile sale şi le face să lucreze numai ceea ce este bine şi folositor. Cu adevărat un astfel de om este mai fericit decât un împărat care domneşte peste lumea întreagă, dar peste simţurile sale nu este stăpân!

După puţină linişte, toţi începură să şuşotească, să strângă din umeri şi să se minuneze. Unii îl lăudau pe Nebun, alţii ziceau că înnebunise mai mult, că nu el, ci un demon vorbeşte prin gura lui şi îi spune tot ce se petrece în lume.

Între timp, Nebunul dispăru cu bani cu tot, înainte ca gloata să se risipească pentru a duce fiecare mai departe zvonul despre cele întâmplate.

C

el mai mult s-au bucurat de izbânda Nebunului cerşetorii. Ştiindu-i obiceiul, nădăjduiau că, în schimbul unei palme, Nebunul ar putea să arunce cu sacul de bani după ei. Aşa că primii care s-au cărat din piaţă au fost ei, reluându-şi fiecare locul din faţa bisericii. Numai că Nebunul nu veni în seara aceea la biserică şi nu fu văzut nici a doua zi. Unii începură să spună că Nebunul, văzându-se cu banii în mână, ar fi fugit într-un alt oraş şi

că acolo o să-şi cumpere o casă şi o să se dedea la desfătări. Alţii ziceau că l-au văzut la casa de desfrânare şi că acolo îşi cheltuie banii.

Vestea despre câştigul Nebunului a ajuns şi la urechile diaconului Ioan, fapt care l-a convins desăvârşit, nu doar pe el, ci şi pe soţia lui, cum că Nebunul era un şarlatan, un călugăr netrebnic izgonit din vreo obşte pentru obiceiurile lui păcătoase şi că s-ar putea să aibă şi drac.

Partea încurcată a poveştii era că Nebunul fusese într-adevăr văzut la casa de desfrâu şi că stăpâna de acolo îi încredinţa pe toţi că acest călugăr desfrânat îi plăteşte ca orice client şi că petrece ceasuri întregi la fetele sale, iar uneori şi câte o noapte întreagă.

De fapt, Nebunul, cu banii pe care îi câştiga, venea aici şi plătea câte o desfrânată, pe care o numea „prietenă a sa”, şi, încuindu-se cu ea în cameră, scotea carne, pâine şi alte bunătăţi, zicând că a venit vremea ca şi ea „să se odihnească puţin”. Nebunul le făcea pe desfrânate să râdă, povestindu-le tot felul de istorioare, iar ele îşi deschideau inima, mărturisindu-i ceea ce n-ar fi putut spune nimănui, căci fiecare om, se ştie, are pe inimă ceva ce nu se poate spune orişicui.

Stăpâna casei de desfrânare zicea însă că de când începuse să vină Nebunul la fetele ei îi merge tot mai prost – două din ele, cele mai arătoase, care îi aduceau grosul venitului, plecaseră la scurt timp una după alta şi se auzea că se şi măritaseră. Stăpâna chiar zisese într-o zi că mai bine se lipsea de banii blestemaţi ai Nebunului, că din cauza lui o să-şi piardă toate fetele.

La casa de desfrânare Nebunul află ultimele bârfe din oraş. Se spunea că, după zâzania cu filosoful şi cu sacul cu bani, Calu, certându-se cu cei din trupă, şi-ar fi ieşit din fire şi, învinuind-o pe dansatoare pentru că mărturisise împotriva Nebunului la diaconul Anastasie şi de aceea fusese bătut, o lovise cu cuţitul în pântece şi era cât pe ce să o omoare. Calu zicea că de când femeia mărturisise

împotriva Nebunului şi se făcuse părtaşă la bătaie, din care ca prin minune scăpase acela viu, toată trupa intrase în impas şi nu le mai mergea la nimic.

De frică, dansatoarea fugise şi se ascunsese în grajdurile părăsite de la marginea oraşului. Rana însă era destul de adâncă şi, pierzând mult sânge, slăbise peste măsură şi era cât pe ce să moară.

Vestea despre ea se răspândi printre cerşetori, care, ca şacalii la stârv, începură să o cerceteze, în nădejdea că îşi vor împlini poftele necurate cu ea. În primele două zile, femeia se împotrivise, ameninţând că îi va pârî Calului şi că acela îi va măcelări, dar, terminându-i-se mâncarea şi slăbind din cauza rănii, începu să-i primească la sine pe cerşetorii scârnavi, care se bucurau de ea în schimbul unei bucăţi de carne şi pentru puţină pâine.

Când Nebunul a intrat în grajd, femeia zăcea răpusă într-o grămadă de paie murdare. Din cauza rănii, care începuse să pută, până şi cerşetorii ajunseseră să se îngreţoşeze de ea, aşa că femeia zăcea acum fără nicio nădejde, nemâncată de câteva zile.

Prin uşa crăpată, o fâşie de lumină, ca o apă rece, căzu peste femeie şi o făcu să-şi ridice capul. Dansatoarea, crezând că a venit vreun cerşetor din cei ce păcătuiau cu ea şi că acuşi va mânca, lăsă să i se lumineze faţa de un zâmbet plin de nădejde. Însă, când ochii i se obişnuiseră cu lumina, femeia îl recunoscu în uşă pe Nebun. Nici nu puteai să nu-l recunoşti, căci între cerşetori nimeni nu era mai înalt ca el. Femeia se ridică în capul oaselor şi se ghemui la perete, scoţând un geamăt de durere, care îi scăpase împotriva voii.

— Oare şi tu ai venit pentru ce vin şi ceilalţi? – bolborosi neîncrezătoare femeia. Sau ai venit să mă omori, Nebunule? Da, te văd, blestematule şi vrăjitorule, ai venit să mă omori pentru că te-am pârât lui Anastasie…

Nebunul păşi înăuntru fără să spună nimic şi se aşeză lângă femeie. El scoase din sân o legătură curată şi grajdul se umplu de miros de carne coaptă şi brânză. Femeia

începu să plângă în hohote şi năpustindu-se asupra mâncării începu să înfulece. Plânsul ei se amesteca cu hohote de râs, încât ea mânca, plângea şi râdea în acelaşi timp.

— Nebunule, au oare şi tu vrei să te culci cu mine? – râse femeia printre molfăit.

— Mănâncă acum – îi zise Nebunul, potrivind mai bine ştergarul cu mâncare pe grămada de paie.

— Nebunule – râse iar femeia –, mi-a zis mie Afrodita că ai fost pe la ea, dar eu n-am crezut-o… Nebunule, a, Nebunule, dar să ştii că eu sunt bolnavă şi trebuie să te porţi uşor cu mine. Uite!

Femeia îşi ridică rochia pe neaşteptate şi îi arătă Nebunului rana. Nu se putea spune că era o rană prea mare, dar, pentru că nu fusese îngrijită, copsese şi se umflase, iar acum, fiindcă femeia se mişcase, o dâră de puroi se prelinse până pe şold.

— Cine ţi-a făcut asta? – întrebă Nebunul, de parcă ar fi vrut să se convingă că ceea ce se vorbeşte prin oraş este adevărat.

— Calu. A zis că îi port ghinion şi că din cauza mea a pierdut banii. Şi, a, Nebunule, unii spun că el ar fi tatăl meu…

— Cum aşa?

— Mama spunea că el e tatăl meu, dar el le zicea tuturor că nu, că nu se ştie cine este, pentru că mama mea câştiga mulţi bani, adică, înţelegi, când eşti tânără, faci mai mulţi bani, că pe urmă nu te mai vrea nimeni. Şi Calu zicea că el nu are niciun amestec, că el nu e tatăl meu. Dar cât eram şi eu tânără şi aduceam bani, se purta bine cu mine, dar acum zice că nu mai are nevoie de mine. Aşa-i viaţa noastră, Nebunule, scurtă. Şi mama tot tânără a murit…

— Câţi ani ai? – întrebă Nebunul care până atunci părea că nu ascultă.

Femeia se opri din mâncat şi făcu ochii mari, de parcă ar fi fost pusă să-şi amintească un lucru pe care îl

uitase.

— E – zise în cele din urmă – treizeci şi doi.

Nebunul se uită la faţa femeii şi abia atunci văzu că este tânără. Acum, când vopselele de pe ochi şi de pe obraji i se şterseseră, faţa ei chinuită şi palidă părea frumoasă şi oarecum curată.

— E, Nebunule, dar ştii că pe mine nu mă cheamă Venera, aşa cum îmi spun toţi?

— Dar cum? – se arătă Nebunul dintr-odată curios.

— Caliopi mă cheamă pe mine, Calio-pi! Nu-i aşa că-i frumos?

— Da – îngână Nebunul, abătut. Dar ştii ce înseamnă Caliopi?

— Nu. Dar ce, trebuie să însemne ceva?

— Caliopi înseamnă Frumoasă şi Bună.

Femeia râse mulţumită şi se lăsă, obosită, pe spate. Nebunul înţelesese că începea febra. Foamea şi teama o ţinuseră în încordare, dar acum, după ce mâncase şi se văzuse oarecum salvată, se moleşise şi febra o cuprinsese.

— Nebunule – gemu femeia –, tu unde erai la treizeci şi doi de ani?

— În pustie.

Femeia râse, ţinându-şi mâinile pe rană.

— Auzi, Nebunule, şi oare îţi era mai bine decât mie acum?

— Nu cu mult – râse Nebunul şi ieşi afară să caute lemne de foc, pentru că ştia că de acum va trebui să o facă pe doctorul.

N

ebunul rămase cu dansatoarea bolnavă la grajduri, hotărând să aibă grijă de ea până se va însănătoşi cu totul. Cei treizeci de ani de pustnicie îl învăţaseră multe, pentru că nimeni nu putea petrece în pustie fără să devină şi doctor. Acolo doctorii din cetate nu ajung, aşa că fiecare învaţă să facă faţă bolilor şi neputinţelor de tot felul care se abat de la fire, din nebăgare de seamă sau din pizma diavolului. Nebunul îşi dădu toată silinţa pentru a o

tămădui pe biata femeie. Făcea focul, spăla legăturile, glumea, povestea de-ale lui sau dispărea în cetate, întorcându-se de fiecare dată cu mâncare bună şi proaspătă şi cu cele de trebuinţă pentru îngrijirea bolnavei, aşa încât femeia se minuna cum de nu obosea. Mirarea femeii era cu atât mai mare, cu cât nu îl văzuse niciodată dormind. Ea adormea lăsându-l pe Nebun trebăluind, iar când se trezea îl găsea iarăşi în picioare şi de aceea hotărî că Nebunul nu doarme niciodată. Văzându-l cât se osteneşte, femeia l-a întrebat într-o zi:

— Nebunule, dar este adevărat că tu l-ai înviat pe copilul aruncat mort în uliţă?

— Nu ştiu ce zici – îi răspunse supărat Nebunul, ieşind pe uşă.

— Nebunule, a, Nebunule, dar eu cred că tu l-ai înviat şi că dracul din fata cucoanei tot tu l-ai izgonit!

Râse ca un copil care a făcut o şotie izbutită.

— Nebunule, a, Nebunule! – nu se mai oprea femeia – dar eu cred că tu poţi face minuni! Mă auzi? Nebunule? Eu chiar cred că tu poţi face minuni!

Nebunul se întoarse, aducând legături curate, pe care începu să i le pună pe rană.

— Nebunule, dar dacă tu poţi face minuni, de ce nu faci o minune ca să mă tămăduieşti, în loc să te oboseşti atâta cu mine? De ce nu ceri de la Dumnezeul tău să mă tămăduiască, aşa cum l-ai tămăduit pe copilul acela?

— Nu trebuie să cerem de la Dumnezeu ceea ce putem face noi ca oameni – răspunse pe neaşteptate Nebunul. Oare crezi că Dumnezeu singur n-ar dori să-i tămăduiască pe toţi oamenii din lume? Dar Lui îi este mai plăcut când om pe om se ajută, pentru că aşa se înmulţeşte în lume dragostea.

Femeia făcu ochii mari, mirându-se că Nebunul o ascultase până atunci, apoi tăcu şi se întinse gânditoare în grămada de paie.

Între timp, vestea despre Nebun şi dansatoare umpluse oraşul. Asta, mai ales după ce un cerşetor, venind

la grajduri cu gânduri necurate, în loc de femeie, dădu peste Nebun. Gândind că şi Nebunul venise pentru aceeaşi treabă şi ştiindu-l nătăfleţ şi că oricine voieşte îi poate trage palme şi picioare, cerşetorul intră în grajd şi prinse a se dezbrăca. Însă Nebunul, ridicându-se în picioare, îi zise să se oprească şi să plece de acolo, pentru că ceea ce caută el nu mai era de găsit aici. Cerşetorul, mâniindu-se, se repezi asupra Nebunului, lovindu-l cu pumnii şi gonindu-l afară. Însă Nebunul, spre mirarea bătăuşului şi a femeii, luând un lemn de jos, îl lovi pe acela cu putere peste spate de câteva ori, încât cerşetorul căzu la pământ, şi cu strigăte pline de spaimă şi de furie, fugi de acolo, blestemând şi ameninţându-l pe Nebun că se va întoarce.

Întâmplarea ajunse până la urechile diaconului Anastasie, care tocmai strângea dovezi de apărare la judecata care îl ameninţa. Cineva îl învăţase că dacă va dovedi că Nebunul Simeon este nimic mai mult decât ceea ce ştiu toţi că este şi că în niciun caz nu putuse el să izgonească dracul, atunci nimeni nu va putea dovedi că dracul nu fusese izgonit de el, de Anastasie. Aşadar, luând cu sine mai mulţi bărbaţi, de frică să nu se năpustească Nebunul turbat asupra lui, porni spre grajduri, cu gând să-l prindă pe Nebun asupra faptei păcătoase pe care nu mai era acum nicio îndoială că o săvârşea cu femeia desfrânată.

Nebunul, care tocmai trebăluia pe afară, văzând că se apropie mulţimea şi înţelegând cine sunt, intră înăuntru, înştiinţând-o pe femeie şi jurând-o să nu spună nimănui adevărata pricină pentru care se afla el acolo. Învăţând-o cum să se prefacă, îi zise ca, atunci când vor întreba unde este Nebunul, să le răspundă că, auzind zgomot, tocmai ieşise şi fugise, jurând-o să nu spună nimănui că fusese el, ci un altul.

Aşadar, lăsându-l pe Anastasie cu suita să se apropie destul, Nebunul ieşi pe uşă şi, prefăcându-se speriat, o luă la fugă pe după grajduri, aşa ca să-l vadă Anastasie şi ai săi. Îndată s-au auzit în urma Nebunului strigăte şi

huiduieli, iar însuşi Anastasie striga: „Uitaţi! Uitaţi! Ce v-am spus eu că este aici!” Şi, apropiindu-se în fugă şi dând buzna în grajd, o găsiră pe femeie culcată, iar alături, pe aşternut, erau puse carne, brânză, verdeţuri şi fructe. Nu mai era nevoie de nicio dovadă – era limpede ce făcuse nebunul toată săptămâna la grajduri.

Atunci, Anastasie, proptindu-se triumfător în faţa femeii, o întrebă în auzul tuturor:

— Spune-ne, femeie, ce a făcut aici călugărul pe care tocmai l-am văzut fugind?

— A făcut ceea ce face toată lumea care plăteşte o femeie, părinte. Sau nu ştii ce se poate face cu o femeie? – râse dansatoarea, încercând să pară cât mai ticăloasă. Iar dacă v-a auzit pe voi, s-a ridicat repede şi a fugit, jurându-mă să nu spun nimănui că a fost el, ci să spun că a fost un altul oarecare.

— Ha! – strigă Anastasie bucuros, lovindu-şi palmele – oare nu v-am spus eu că aşa este!

Şi, ieşind cu toţii afară, plecară bucuroşi, având acum desăvârşita încredinţare că Nebunul nu este nimic mai mult decât un ticălos şi un desfrânat netrebnic.

O

bosind de alergare, Nebunul se opri şi se aşeză pe o piatră. Nu mai era la vârsta la care să poţi fugi prea mult. Soarele de amiază deveni parcă mai fierbinte după această goană. De aici îl văzu pe Anastasie şi pe ai săi îndepărtându-se. Se gândi cât de deşartă este această viaţă şi zbuciumul omului pe pământ. Câtă osteneală făcuse acest Anastasie, pentru ce? Ca să afle o minciună! Aşa este omul, se osteneşte pentru lucrurile care nu-i folosesc la nimic. Ce obositoare îi părea viaţa în cetate şi ce frumoasă şi plină de lumină chilia lui sărmană din pustie. Oare oamenii au fost făcuţi ca să trăiască în pustietăţi? Nu. Oamenii sunt făcuţi să trăiască în dragoste şi acolo unde este dragoste, acolo trage omul. Dar în pustie era dragoste. I se făcu dor de prietenul său Ioan, de nopţile de rugăciune, de linişte, de vorbele cuminţi şi

înţelepte. Îi păreau atât de neînţelese toate preocupările orăşenilor. Ce ciudaţi sunt oamenii, învaţă la şcoli, pleacă până la Atena ca să afle nu ştiu ce mare înţelepciune şi ajung să se bată pentru nişte ghicitori. Ce mai hohote de râs scot dacă un scamator le arată fundul! Pentru ce se ostenesc? Pentru ce trăiesc? se gândi la biata Caliopi şi inima lui se îndureră cu o durere dulce şi plină de nădejde. I se păru pentru o clipă că ea este omul cel mai aproape de Dumnezeu din câţi întâlnise în această cetate.

Când se întoarse, o găsi pe Caliopi afară, în uşa grajdului. Femeia îl aştepta, ca un copil care nu mai are răbdare să vadă pe cineva drag. Rana începuse să se tămăduiască şi ea era veselă şi odihnită, amuzându-se de naivitatea cu care se încrâncena Anastasie împotriva Nebunului.

— Nebunule – îl întrebă femeia pe bătrânul care se aşeză abătut la umbră sub streaşina grajdului – a, Nebunule, dar pentru ce cu toată lumea o faci pe nebunul, iar cu mine nu o faci pe nebunul?

Călugărul îşi ridică ochii, surprins de întrebarea femeii.

— Deoarece cu tine nu e nevoie să o fac pe nebunul – răspunse el în cele din urmă.

— Ha? Dar ce, cu ceilalţi e mare nevoie?

— Nu, dar nu poţi să fii cu toată lumea aşa cum eşti.

— Dar de ce, Nebunule?

— Pentru că oamenii sunt diferiţi. Şi, până la urmă, tot nebun ajungi.

— Nebunule, dar ţie îţi place să-i ajuţi pe oameni, aşa-i? Da, îţi place, am văzut eu. Tu, dacă ai putea, a-i ajuta pe toată lumea, dar nu poţi, pentru că nu ai voie, pentru că tu eşti nebun şi nebunii nu au voie să ajute pe nimeni.

Nebunul râse şi ochii i se umeziră.

— Da – continuă Caliopi –, şi, dacă a-i ajuta aşa pe toată lumea, eu cred că toată lumea te-ar iubi, aşa cum te iubesc şi eu, pentru că toată lumea îi iubeşte pe cei ce o

ajută. Şi atunci tu ai fi cel mai iubit om din cetatea asta! Nu, din lume! Şi toată lumea ar veni la tine şi eu aş fi mândră că sunt prietena celui mai iubit om din lume!

— Caliopi – o opri bătrânul, râzând –, dar tu ştii ce înseamnă să te iubească oamenii?

Femeia ridică mirată din umeri.

— Pentru un călugăr nu este bine să-l iubească oamenii…

— De ce?

— Pentru că oamenii mai întâi te iubesc, pe urmă te fac sfânt.

— Şi nu-i bine să fii sfânt?

— E bine să fii sfânt, dar să te facă Dumnezeu, nu oamenii. Oamenii, când fac pe cineva sfânt, încep să vină la el şi să-i ceară lucruri care li se par lor bune şi folositoare. Oamenii vor ca sfântul să le îndeplinească toate dorinţele. Pentru aceasta îşi fac sfinţi pe pământ, căci prin ei cred că îl pot sili pe Dumnezeu să le facă voia. Oamenii vor minuni, vor să se mărite şi să se însoare cu cine le place, vor bunăsporire şi sănătate, vor multe şi de toate, şi nu vor să înţeleagă că minunile sunt în mâna lui Dumnezeu, şi El dacă vrea dă, iar dacă nu vrea, nu dă. Cu oamenii însă nu se poate aşa. Dacă nu le îndeplineşti dorinţele, ei se supără, se nemulţumesc şi până la urmă încep să te urască. Şi toată această sfinţenie omenească devine o bătaie neîncetată de cap, griji şi supărări fără de niciun folos. Dumnezeu singur ştie ce are de făcut în lume şi nu are nevoie de rugăciunile noastre pentru a lucra binele, iar dacă oamenii se roagă unul pentru altul o fac nu pentru a arăta lui Dumnezeu ce are de făcut, ci ca să se înmulţească dragostea în lume, căci în rugăciune noi descoperim suferinţa celuilalt şi ne facem părtaşi la ea şi cerem izbăvire ca pentru noi înşine. Şi ce este aceasta dacă nu dragoste şi cale de a ne cunoaşte unii pe alţii?

Caliopi încerca să pară atentă, dar faţa ei arăta că este cu gândul în altă parte. Când bătrânul se opri, ea îl întrebă cu îndârjirea omului care se teme să nu-şi uite

întrebarea:

— Nebunule, dar oare tu L-ai văzut pe Dumnezeu?

Nebunul tăcu.

— Eu cred că L-ai văzut – continuă femeia. Ştii de ce, Nebunule? Pentru că Tu vorbeşti despre Dumnezeu de parcă ar fi viu, încât îmi pare că El e aici, de faţă, că parcă ar fi în vorbele tale. De aceea cred că tu L-ai văzut, că altfel n-ai putea vorbi aşa de El. Nebunule, dar cum este Dumnezeu?

— Dumnezeu este bun.

— Dar ştii ce m-am gândit eu în noaptea asta, Nebunule?

— Ce?

— M-am gândit că eu, chiar dacă nu L-am văzut pe Dumnezeu, dar te-am văzut pe tine şi-mi este de ajuns. Oare o să te rogi Dumnezeului tău şi pentru mine?

— Dar ce, El nu este şi Dumnezeul tău?

— Nu, Dumnezeu este al oamenilor buni şi curaţi, iar eu sunt păcătoasă.

— Caliopi, tu nu eşti botezată în Hristos?

— Nu. Mama a zis că în meseria noastră celor botezaţi nu le merge bine. De aceea nu m-a botezat, pentru că eu încă înainte de a mă naşte am fost hărăzită păcatului.

— Dar tu crezi că nu este pocăinţă? Dumnezeu a venit pentru cei păcătoşi, nu pentru cei drepţi. Este iertare pentru toată lumea.

— Numai pentru mine nu este.

— O, Caliopi, crezi că numai tu ai căzut în acest păcat?

— Nu, dar eu mai am ceva pentru care cred că Dumnezeu nu poate să mă ierte.

Femeia tăcu şi intră abătută în grajd. Se aşeză în grămada de paie şi începu să plângă.

— Ei lasă – zise bătrânul, intrând şi aşezându-se alături –, mie nu trebuie să-mi dai socoteală de ceea ce faci. Eu am vrut să-ţi spun numai ca să nu te mâhneşti

peste măsură, că Dumnezeu este milostiv şi iubitor. Dar acum să te linişteşti, că mai stai cu mine puţin şi pe urmă cine ştie dacă o să ne mai vedem.

— Nebunule, de ce zici că nu-i bine să te iubească oamenii? Eu zic că e bine.

Femeia căzu pe gânduri, apoi faţa ei se întunecă, pentru că îşi dădu seama că pe ea nu o iubea nimeni şi că dragostea aceasta de care vorbea era numai în mintea ei. Îşi aminti de rana care încă o mai durea, pe care i-o făcuse propriul ei tată, despre care nici nu ştia sigur dacă îi este tată adevărat sau nu, şi în această rană se strânsese parcă dintr-odată toată durerea pe care o îndurase în viaţa ei atât de murdară şi de zbuciumată. Îl pironi pe Nebun cu ochii ei negri şi mari şi rosti plină de mirare:

— Pe mine nimeni nu m-a iubit niciodată. Numai tu mă iubeşti, Nebunule, şi eu abia acum am cunoscut ce este dragostea. De aceea mi se pare că aş vrea ca toată lumea să mă iubească şi să fiu cea mai fericită.

— Da – îngână Nebunul şi îi puse mâna osoasă şi parcă fără simţire pe cap –, tu ai dreptate. Şi eu aş vrea ca tu să fii iubită de lumea întreagă.

Ş

I ieri, şi azi, la masa episcopului au fost oaspeţi însemnaţi. Un oarecare diacon Paladie, bărbat de bun neam şi învăţat, a poposit în cetate însoţit de alţi doi călugări, care după înfăţişarea lor arătau că sunt oameni de seamă în locul de unde veneau. Paladie era sirian de neam, dar, făcând şcoală elinească şi având din fire un dor nestăpânit de cunoaştere, colindase multe ţări, însă, în cele din urmă, ajungând la înţelepciunea cea adevărată, se făcuse călugăr în mănăstirea Cuviosului Gherasim, primind schima din mâna egumenului Nicon, la zece ani după ce trecuseră pe acolo părinţii Ioan şi Simeon cei din Edessa. Auzind chiar din gura părintelui Nicon istorisirea despre cei doi tineri a căror venire în mănăstire fusese vestită de însuşi Hristos prin vedenie, Paladie s-a aprins de curiozitate sfântă să afle mai multe despre ei. Dar tot ce se

ştia despre cei doi ostaşi ai lui Hristos era că sunt oameni cu chemare de Sus, care s-au învrednicit de haruri deosebite şi că, pentru multă lor smerenie, nesuferind slava de la oameni, s-au înstrăinat în pustie. Toţi aceşti ani, nimeni nu a ştiut nimic despre ei, însă poposind nu demult un călugăr din aceste locuri în părţile Iordanului şi fiind rugat să spună cuvânt de folos fraţilor, a povestit despre vieţuirea minunată a pustnicilor din pustietăţile Siriei, lăudând în chip deosebit pe doi prieteni, care se chemau Simeon şi Ioan. Ajungându-i aceasta la urechi, Bătrânul Nicon a dorit să afle dacă cei doi sunt tinerii pe care oarecând îi primise în obştea sa prin descoperire Dumnezeiască, pentru că, apropiindu-se el de fericitul sfârşit, dorea să-i mai vadă o dată înainte de a pleca la Domnul. Deci, ştiind dorinţa egumenului şi socotind că însuşi Dumnezeu a ascultat rugăciunile sale, iar acum voieşte să-i îndeplinească dorinţa, Paladie s-a cerut de la părintele Nicon să meargă el însuşi să afle dacă cele despre Simeon şi Ioan sunt adevărate. Încredinţându-se de sus, egumenul l-a binecuvântat pe râvnitorul şi înţeleptul Paladie la acest drum bine plăcut lui Dumnezeu, dându-i ca însoţitori pe alţi doi fraţi încercaţi din obşte, după obiceiul călugăresc, care îi sfătuieşte pe fraţi să nu călătorească singuri, pentru a fi mai adăpostiţi de uneltirile cele de multe feluri ale ispititorului.

Cei trei călugări erau însoţiţi şi de un mirean evlavios, om bogat şi cinstit, care făcea multă milostenie în Lavra Cuviosului Gherasim şi la pustnicii de prin împrejurimi. Rămăsese văduv de timpuriu şi arăta dorinţă arzătoare de a deveni călugăr. Cunoscând însă că această dorinţă i se trage din întristarea firească pe care o suferea după pierderea soţiei, părinţii l-au sfătuit să mai aştepte puţin, ca nu cumva, tămăduind timpul rana sufletului, odată cu aceasta să i se stingă şi dorul de călugărie. Aşa că bărbatul se mulţumea să cerceteze călugării şi să primească sfaturile lor, până când Domnul îşi va arăta voia Sa cu el în chip mai desluşit.

Trecând prin pustietăţile din împrejurimile Emesei şi fiind primiţi de mulţi asceţi de acolo, călătorii au aflat de la ei şi cele despre Simeon şi Ioan, spunându-li-se şi că dacă nu ar fi avut binecuvântarea egumenului, nicidecum nu le-ar fi descoperit nimic, deoarece este ştiută asprimea celor doi nevoitori care nu voiesc să primească la ei pe străini, fiind şi această înţelegere între pustnicii de aici, ca să nu vestească degrabă unii despre alţii decât dacă se va arăta vreo deosebită nevoie. Părintele Ioan, aflând că cei veniţi sunt din Lavra Cuviosului Gherasim şi că vin cu închinăciune de la cinstitul egumen Nicon, s-a bucurat nespus şi a petrecut câteva zile cu oaspeţii, întrebând despre vieţuirea în obşte, despre sănătatea şi nevoinţele cinstitului stareţ, din mâinile căruia primise schima monahicească.

Fiind rugat să povestească despre petrecerea lui în pustie cu părintele Simeon, părintele Ioan, smerindu-se, n-a voit să spună nimic despre sine, ci, întorcând vorba, povestea cu multă aprindere despre părintele Simeon, numindu-l înger şi nu om. Aşa a aflat Paladie şi cei ce îl însoţeau despre luptele cele mai presus de fire ale părintelui Simeon. Căci acesta, fiind luptat cumplit de dracul curviei, de multe ori umbla prin pustie ca un nebun, nemâncând, nedormind şi nici măcar aşezându-se, până la o săptămână şi mai mult.

Deci le-a istorisit lor avva Ioan şi următoarea întâmplare. Şezând odată părintele Simeon în chilia sa şi fiind luptat cumplit de amintiri, a auzit afară scâncete de femeie şi, ieşind, a văzut stând pe o piatră o fecioară din Edessa, cu care părinţii lui voiau să-l însoţească. Minunându-se cum de a putut aceea să străbată pustia şi să vină până la el, a intrat în vorbă cu ea şi, făcându-i-se milă de lacrimile ei, a luat-o înăuntru, cu gând să o hrănească şi să o trimită înapoi. Dar, de îndată ce au intrat în chilie, s-a aprins parcă tot trupul lui şi, întunecându-i-se mintea ca printr-un fel de amorţeală fierbinte, îndată s-a văzut cu ea jos, socotind că a şi început să săvârşească

păcatul. Însă îndată fata s-a făcut nevăzută şi chilia i s-a umplut de o putoare nesuferită. Iar el, înţelegând că a fost batjocorit de diavol, a rămas în chilie, nici mâncând, nici dormind, ci plângând păcatul său până s-a risipit cu totul putoarea cea diavolească şi cunoscând din aceasta că Dumnezeu a iertat păcatul său, a venit şi a povestit prietenului Ioan ceea ce a păţit.

Povestind părintele Ioan lucruri unul mai minunat decât altul despre părintele Simeon, a zis şi aceasta, că măsura la care se află acela acum este mai mare decât se putea înţelege din faptele ce erau la arătare. Şi le-a povestit părintele Ioan despre tânguirea pe care o avea Simeon încă din tinereţe pentru întreaga lume şi pentru dragostea lui neînţeleasă faţă de tot omul. Această pornire a sufletului lui Simeon se învecina uneori cu nebunia şi Ioan nu de puţine ori rămânea în nedumerire din pricina unor cuvinte pe care le zicea Simeon, cum că Dumnezeu are lucrare cu tot omul şi caută şi la inima desfrânatelor din piaţă de multe ori mai degrabă decât la un pustnic. Nedumerirea lui Ioan a depăşit orice măsură atunci când, în una din zile, Simeon a venit la el şi i-a zis că el pleacă în cetate să mântuiască şi pe alţii, că aici se mântuieşte numai pe sine. Cunoscând îndârjirea cu care se ascundea Simeon de oameni – căci pe cât de mare era focul inimii lui iubitoare spre a milui pe toată lumea, pe atât fugea şi se ascundea, dorind să înăbuşe în sine un alt foc, cel al patimilor – şi ştiind despre luptele pe care le avea de la trup, Ioan a socotit că Simeon a fost înşelat de diavol şi că acum la bătrâneţe îşi va pierde cununa ostenelilor sale. În multe chipuri a încercat să-l înduplece părintele Ioan pe Simeon, zicându-i că nu s-a mai pomenit ca un pustnic să meargă să mântuiască oamenii din cetate şi că aceasta poate fi numai o lucrare a vicleniei diavoleşti pentru a-l arunca în păcate, dar Simeon, luându-şi rămas bun, a plecat să împlinească ceea ce şi-a pus în gând. După o vreme, auzind cele despre Simeon, cum că şi-a ieşit din minţi şi că umblă cu desfrânatele şi cu beţivii, mult s-a

mâhnit părintele Ioan şi, punându-se la rugăciune, cerea miluirea şi întoarcerea la pocăinţă a prietenului său Simeon. Deci, aflându-se el în mare întristare şi rugându-se în chilia sa, a căzut într-un somn uşor şi l-a văzut parcă pe părintele Simeon stând pe un scaun înfrumuseţat, iar în jurul lui femei jucând, măscărici şi oameni de tot felul împingându-l şi neizbutind să-l urnească de pe scaun. Atunci Ioan, mirându-se foarte, a întrebat: „Părinte Simeoane, oare nu se vatămă mintea ta de la toate acestea?" Iar părintele Simeon i-a zis: „Cu adevărat, frate Ioane, precum este un lemn între lemne, aşa şi trupul meu între acestea, iar mintea mea este pururea la Dumnezeu". Şi venindu-şi în fire părintele Ioan, a înţeles că părintele Simeon a primit de la Dumnezeu darul nepătimirii, nespunând nimănui nimic, din multă lui smerenie. De aceea zicea părintele Ioan că măsura părintelui Simeon cea de acum este mai mare decât cea pe care o ştia el pe când vieţuiau împreună în pustie.

Aflând lucruri atât de minunate de la părintele Ioan, Paladie şi însoţitorii săi au venit în cetate, în nădejdea că se vor învrednici să-l cunoască şi pe minunatul Simeon. Părintele Ioan i-a învăţat să nu spună în cetate nimănui nimic din cele despre Nebunul Simeon, pentru că aceasta ar fi împotriva voii lui, iar voia sfinţilor este şi voia lui Dumnezeu.

Acum cei patru oaspeţi se apropiau de Biserica Tuturor Sfinţilor, după ce văzură şi alte câteva biserici din oraş, însoţiţi de diaconul Ioan, care se arăta cu multă dragoste faţă de toţi.

Î

n timp ce diaconul Ioan le povestea despre fiecare biserică în parte, Paladie se uita după cerşetori, căutându-l pe Nebunul Simeon. Fiind aceasta a treia biserică din oraş pe care o vizitau şi negăsindu-l nicăieri, Paladie hotărî să întrebe el însuşi pe careva din cerşetori să-i spună de a văzut pe Nebun şi cum poate să-l găsească. Rămânând de ceilalţi, sub chipul că voieşte să facă milostenie, a aflat de

la un cerşetor că Nebunul este la grajduri. Venind înapoi la episcopie, Paladie a început să se frământe, căutând vreme potrivită să se furişeze şi să plece, în sfârşit, să se întâlnească cu cel mai curios om despre care auzise vreodată. La lăsarea nopţii, după ce s-au retras toţi, Paladie a ieşit, zicând portarului că voieşte să se roage în grădină, şi a pornit spre Biserica Tuturor Sfinţilor, bătându-i-se inima la gândul întâlnirii pe care o râvnea de atâţia ani.

Găsind un cerşetor culcat sub zidul bisericii, îl plătise să-l ducă până la grajduri. Cerşetorul, crezând că este vreun tâlhar care a aflat de banii Nebunului, s-a învoit mai mult de frică decât pentru plată, mergând grăbit înaintea străinului, nerăbdător să scape mai repede din încurcătura în care credea că intrase.

Când ieşiră din oraş, cerşetorul îi arătă de departe grajdurile, care se vedeau luminate de lumina lunii. Zicându-i că mai departe se descurcă singur, străinul şi-a slobozit călăuza, care a şi luat-o la fugă, bucuros că scăpase cu viaţă.

Înainte de a ajunge la grajduri, Paladie auzi paşi pe nisip şi, întorcându-se, îl văzu pe Nebun, care îl aştepta în picioare. Cum stătea ţeapăn, fără să i se vadă faţa, lui Paladie i se păru că vede cel mai aspru om pe care îl întâlnise vreodată. Când socoti că s-a apropiat destul, Paladie se opri şi atunci se auzi glasul lui Simeon, a cărui faţă rămânea nedesluşită:

— Bine ai venit, Părinte, cel ce aduci şi pentru nevrednicul Simeon binecuvântarea dumnezeiescului nostru stareţ Nicon.

Diaconul, socotind că cineva din cerşetori venise mai înainte şi îi vestise despre sosirea lor în cetate, s-a închinat şi, cerând unul altuia binecuvântare, s-au îmbrăţişat, sărutându-se. De aproape, diaconul desluşi faţa părintelui Simeon şi impresia lui de început se risipi. El simţi atâta căldură şi apropiere, încât ar fi vrut să nu-şi mai desprindă capul de pe umărul bătrânului, dar îşi dădea seama că

lucrul acesta ar fi părut o necuviinţă. Lui Paladie i se păru că bătrânul miroase a mirodenii şi a tămâie şi gândi că acesta s-a rugat de curând. Apoi, luând-o încet înspre grajduri, au început să întrebe fiecare lucrurile pe care doreau să le audă atât de mult: Simeon despre părintele Nicon şi vieţuirea în obşte, iar Paladie despre luptele cele de multe feluri ale ispitelor, în toiul cărora el se mai afla încă.

Găsind prilej potrivit, Paladie se hotărî să-l întrebe ceea ce îl frământa acum cel mai mult:

— Părinte Simeoane, oare pentru ce ai făcut aceasta?

— Ce? – întrebă nedumerit Simeon.

— Adică să te faci pe tine nebun şi să te laşi batjocorit de oameni de nimic, după ce ai cunoscut harul lui Dumnezeu şi te-ai învrednicit de darurile Lui?

— E, părinte, vreme este pentru toate. Este vreme să aduni pietre şi vreme este să le împrăştii. Este vreme să îmbrăţişezi şi vreme este să fugi de îmbrăţişare. Este vreme de război şi este vreme de pace…

— Ce înseamnă cuvintele acestea ale Ecleziastului, părinte Simeoane? Pentru că le-am citit de multe ori, dar niciodată nu le-am pătruns până la capăt.

— Pe toate le-a făcut bine Dumnezeu, părinte Paladie, şi ne-a descoperit calea prin care să ajungem la Dânsul. Toată viaţa omului este un zbucium fără sfârşit, încât omul adună fără să ştie de ce, căci nimic nu rămâne cu el. Toată bogăţia şi înţelepciunea şi slava lumii acesteia pe care le adună omul, pentru cel care ajunge la adevărata cunoaştere încep să pară ca nişte pietre nefolositoare. Le numeşte pietre înţeleptul, pentru că şi bogăţia şi înţelepciunea omenească se adună cu osteneală şi oboseală, ca şi căratul pietrelor, dar cel care a înţeles zădărnicia strădaniilor omeneşti ajunge să le dispreţuiască şi să le împrăştie, şi ce este mai nefolositor decât o grămadă de pietre împrăştiate de care se împiedică toţi? Este vreme de îmbrăţişare, părinte, pentru că omul din naştere se află în îmbrăţişarea păcatului şi a răului, dar cel

care ajunge să cunoască zădărnicia acestuia încearcă să se smulgă şi să scape. Iar această despărţire din îmbrăţişarea păcatului se dă omului cu mare chin şi luptă sufletească – aceasta este vremea de război despre care vorbeşte înţeleptul. În sfârşit, văzând Dumnezeu voia omului cea bună şi osteneala lui, caută spre el şi, dăruindu-i din belşug harul Său, face să se liniştească inima lui, aducând-o la odihna şi bucuria cea desăvârşită, iar aceasta este vremea de pace.

— Oare poate să ajungă omul la desăvârşita împăcare a simţurilor, încât să nu-l mai supere patimile şi nici dracii să nu mai aibă îndrăzneală asupra lui?

— Poate, cu mila lui Dumnezeu. Cu adevărat, părinte, pe când eram în pustie, în atâta război m-am aflat de la trup şi de la diavol, încât de multe ori am ajuns să mă cert cu Dumnezeu şi să-i zic că nu trebuia să mă cheme la această cale a călugăriei, de vreme ce ştia dinainte că nu sunt bun pentru ea, ci să mă fi lăsat să mă mântuiesc cum se mântuiesc şi alţi oameni în lume, având femeie legiuită şi crescând copii credincioşi. Şi atât de mult mă necăjeam, încât aproape de hulă mă aflam şi nu mai aveam nicio nădejde de izbăvire şi ziceam că îmi voi pierde sufletul şi voi merge la chinurile cele veşnice. Şi aceasta am înţeles, că de nu se va atinge Dumnezeu cu harul Său de sufletele noastre, nimeni nu poate să scape de focul patimilor, pentru că aceasta nu stă în puterea firii noastre căzute.

— Şi oare acum te-ai liniştit, părinte? – întrebă diaconul, dorind să audă din gura Bătrânului încredinţarea celor spuse de părintele Ioan.

— Părinte – zise, după o scurtă tăcere bătrânul Simeon –, îţi spun ţie lucrul acesta, pentru că te văd frământat. Prin mila lui Dumnezeu am ajuns să simt şi acest lucru asupra mea, că văzând Dumnezeu deznădejdea mea, m-a cercetat şi mi-a dat odihnă din partea acestei lupte, încât îmi simt trupul ca şi cum nu l-aş avea, nemaiputând să deosebesc oamenii în parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că patima aceasta s-a luat de la

mine.

— Dar, oare, la aceasta ajungând, era nevoie să părăseşti vieţuirea ta şi să vii în mijlocul desfrânatelor şi măscăricilor, ca să te batjocoreşti ca unul care nu ar avea minte? Lucrul acesta nu-l înţeleg eu, părinte Simeoane, şi, de voieşti, lămureşte-mă şi pe mine ce tâlc are această alegere a ta?

— E, părinte, nu prea mă încred eu în odihnă şi bucurie atâta timp cât sunt în trup şi câtă vreme nu s-a auzit sentinţa Judecătorului. Eu, părinte, după cum ţi-am zis, în toţi anii aceştia în mare război şi luptă m-am aflat, încât s-au obişnuit şi sufletul, şi trupul meu pururea să vegheze şi să aştepte lovituri şi bătăi de la duhurile necurate şi de la fire. Iar dacă m-am văzut eu în puţină odihnă, deşi de la Dumnezeu s-a făcut aceasta, m-am temut ca, din prea multă pace şi bucurie, să nu ajung cumva în moleşeală şi să nu se dezveţe inima mea de luptă şi să mă prăbuşesc la urmă de tot, căzând de pe vârful muntelui pe care m-a aşezat Dumnezeu.

— Dar oare n-ai zis că s-a luat de la tine orice luptă, părinte? Pentru ce să mai vegheze inima ta şi pentru ce să mai lupte? Nu înţeleg…

— E, părinte, o luptă rămâne până în ultima clipă, chiar şi după ce vom birui toate patimile şi pe înseşi duhurile cele necurate.

— Care este aceasta, părinte, că nu ştiu?

— Lupta slavei deşarte, pentru că aceasta este singura patimă care se hrăneşte din virtuţi şi, cu cât înaintează mai mult omul pe calea desăvârşirii, cu atât mai multe pricini are să fie ispitit de slava deşartă. Cu adevărat, pe când eram luptat de patimile trupului, nu avea mintea mea nicio pricină de înălţare, dar după ce m-am văzut ajuns la odihnă şi dacă a îngrădit Dumnezeu cu harul Său până şi răutatea diavolilor, ca să nu mai aibă îndrăzneală asupra mea, m-am temut ca nu cumva să se înalţe mintea mea, ştiind că şi alţii până la mine, la măsuri mai mari fiind, mândrindu-se, au căzut. Căci m-am gândit

la îngerul cel ce a fost luminos oarecând, care în lumina dumnezeiască fiind şi de nicio patimă sau întinăciune trupească nefiind atins, pentru un singur gând de mândrie s-a prăbuşit în adâncuri. Atunci am hotărât să vin aici, ca, făcându-mă pe mine nebun, prin batjocorirea oamenilor, să se smerească puţin mintea mea şi aşa să petrec şi eu pururea veghetor. Şi cu adevărat aflu pricină de smerenie în toate acestea, căci, dacă dracii se tem de harul lui Dumnezeu şi nu îndrăznesc, oamenii nu se tem şi pururea se găseşte cineva care să mă batjocorească sau să mă bată, aducând prin aceasta mult bine sufletului meu.

— De ce este atât de rea slava deşartă, părinte?

— Pentru că nu are în sine adevăr.

— Ce înseamnă asta?

— Adică omul cuprins de slava deşartă trăieşte în închipuirile sale şi din pricina asta nu vede adevărul. Slava deşartă se bucură de sine şi nu are putere să se bucure de celălalt, de aceea ea este un păcat împotriva dragostei.

— Părinte, dar la ce te gândeşti când te bat ceilalţi? Oare nu te mânii?

— Cu adevărat, părinte, abia acum am început să înţeleg puţin din taina jertfei Mântuitorului pe Cruce, că nevinovat fiind, a primit să fie bătut şi scuipat, iar la urmă şi răstignit pentru noi. Iar durerea bătăilor îmi descoperă adâncimea dragostei dumnezeieşti. Iată la ce mă gândesc, părinte, şi crede-mă că nu am atunci pricină să mă mânii, ci, umilindu-mă, mă rog pentru mine şi pentru întreg neamul omenesc care atât de mult s-a îndepărtat de la dragoste.

— Dar oare nu te temi, părinte, că prin nebunia aceasta sminteşti pe unii şi vei da răspuns înaintea lui Dumnezeu pentru ei?

— O, părinte, dar ce alte nebunii fac eu decât cele pe care le fac şi ei? Dacă umblu uneori gol, oare nu se dezbracă ei de fiecare dată când săvârşesc păcatul? Oare nu goliciunea altora o poftesc? De ce, dar, se smintesc atunci când mă văd pe mine gol? Iar dacă vorbesc vorbe

fără de socoteală, oare nu aşa vorbesc şi ei, spunând minciuni şi jurând strâmb unii împotriva altora? Şi, dacă mă prefac că mă năpustesc asupra unui cerşetor ca şi mine, oare nu sunt ei mânioşi şi duc războaie unii împotriva altora? Aceasta îţi spun, părinte, că nimic altceva nu fac eu decât ceea ce fac oamenii, şi de aceea mă port aşa, ca ei să se vadă în nebuniile mele ca într-o oglindă şi, cunoscând astfel cât de caraghioşi şi de vrednici de râs sunt, să se oprească din răutăţile lor.

Văzând că se crapă de ziuă, părintele Simeon porni spre cetate, petrecându-şi oaspetele care îi adusese atât de multă bucurie.

Îmbrăţişându-se de despărţire, Paladie l-a întrebat pe bătrânul Simeon:

— Părinte, cum trebuie să fie vieţuirea noastră?

— Aşa să trăieşti pe pământ, ca şi cum nu ai fi, dar la plecare să laşi un gol în urma ta.

N

ebunul se întoarse la grajduri înainte de a se face ziuă. Auzind foşnete şi şoapte, se apropie de uşa grajdului şi privi înăuntru. Caliopi stătea în mijlocul încăperii în genunchi şi, ridicându-şi mâinile, rostea ceva nedesluşit, apoi îşi pleca faţa la pământ, aşa cum o învăţase părintele Simeon.

„Ce frumoşi sunt oamenii când se roagă” – gândi bătrânul. Apoi zâmbi şi îşi aduse aminte de prima lui zi în mănăstirea de la Iordan, când îi spusese lui Ioan că, atunci când bat mătănii, toţi oamenii seamănă cu nişte copii.

Retrăgându-se la locul său, călugărul făcu puţină rugăciune, mulţumind lui Dumnezeu pentru că a ajuns să înceapă o nouă zi. Se întoarse la grajd când soarele era sus şi o găsi pe Caliopi dormind. Deschise uşa cântând şi glumind:

— Sus! Leneşii nu au intrare în împărăţia lui Dumnezeu!

Femeia se ridică în capul oaselor, având însă ochii închişi de somn.

— Dacă vrei să ştii – bolborosi ea –, eu nu m-am culcat demult!

— Da’ de ce, mă rog? – se prefăcu Simeon că nu ştie nimic.

— Am făcut şi eu cum faci tu, m-am rugat. Numai că mie acum mi-i somn şi-aş dormi toată ziua.

Bătrânul râse cu poftă şi îi aşează înainte mâncarea.

— Şi ce ai cerut de la Dumnezeu? Ia spune repede!

— Am cerut să nu te ia de la mine niciodată!

— E! Aşa ceva nu se cere de la Dumnezeu! Cine te-a învăţat să legi viaţa oamenilor cu rugăciunile tale? – se răsti bătrânul, prefăcându-se supărat.

— Eu singură m-am învăţat. N-ai spus tu că orice cerem de la Dumnezeu cu credinţă El îndeplineşte?

— Şi te-a ascultat Dumnezeu?

Femeia începu să râdă, apoi se opri brusc şi, făcând ochii mari, zise:

— Ştii, Nebunule, eu L-am simţit pe Dumnezeu!

— Chiar aşa?

— Da! Am simţit că Cineva se uită la mine şi mă ascultă. Dar mie mi-a venit să plâng când am simţit asta, pentru că era aşa de bine, ca atunci când tu eşti cu mine şi eu nu mă mai simt singură. Oare chiar iubeşte Dumnezeu pe toată lumea?

— Da.

— Dumnezeu e cel mai bun, aşa-i?

— Da.

— Şi El poate să mă ierte şi pe mine, aşa-i?

— Da.

— Nebunule, dar eu când aveam treisprezece ani, am omorât un copil. L-am născut, pe urmă l-am omorât şi l-am îngropat.

Femeia se ridică, lăsând să-i scape mâncarea din mâini şi căzu, plângând în hohote, în poalele bătrânului.

— Nebunule, Nebunule, oare Dumnezeu o să mă ierte pentru asta?

— Dumnezeu te-a şi iertat, Caliopi, acum, când ai

plâns.

— Nebunule, dar oare şi Dumnezeu e aşa de bun ca tine?

— Ce prostii vorbeşti – râse bătrânul şi o împinse uşor cu podul palmei în frunte –, crezi că Dumnezeu este bun ca mine sau că noi încercăm să fim buni ca Dumnezeu? Bunătatea, şi dragostea, şi iertarea sunt de la Dumnezeu, iar noi doar încercăm să le urmăm. Dar oricât de departe ar ajunge cineva în bunătate şi dragoste, niciodată nu poate să pătrundă nemărginirea bunătăţii şi a dragostei Dumnezeieşti. Acum, hai, termină de mâncat, că după asta eu am pregătit ceva pentru tine.

Ieşind afară, bătrânul s-a întors nu după multă vreme, aruncându-i femeii în braţe o legătură de haine.

— Na, îmbracă.

— Ce este aceasta, Nebunule? – se minună femeia.

Nebunul rămase afară, iar înăuntru se auzea chicoteala copilărească a femeii, care se arăta foarte mulţumită de darul pe care îl primise. Apoi i se auzi glasul printre chicoteli:

— Nebunule, dar cu asta ce fac? Hai încoace, că nu ştiu cum se leagă!

Nebunul intră şi o văzu pe Caliopi în rochie nouă, ţinând întinsă spre el broboada, ca un copil care s-a murdărit pe mâini şi vrea să fie spălat.

— Na, leag-o tu, că eu nu mă pricep.

Călugărul râse încurcat:

— O, Caliopi, ţie ţi se pare că asta am învăţat eu în pustie, să îmbrobod femei?

Caliopi izbucni în râs şi îşi lăsă capul în mâinile aspre şi osoase ale bătrânului, care reuşi în cele din urmă să o îmbrobodească.

— O! Caliopi! Ce frumoasă eşti! Acuma toţi or să se îndrăgostească de tine!

Femeia se măsură cu privirea de la piept până la picioare, întinse mâinile, apoi le lăsă cuminte în jos.

— Nebunule, parcă aş fi o nevastă de preot sau o

diaconiţă… În hainele astea parcă nici nu mai pot să râd, sunt aşa de… nu ştiu cum să zic…

— Sunt taman pentru tine!

— Cum crezi, Nebunule, că o să mă duc eu în oraş cu hainele astea?

— Dar cine a zis că trebuie să te duci în oraş?

— Dar ce, o să rămânem aici toată viaţa?

— Te duci la Ierusalim!

— Cum să mă duc la Ierusalim, Nebunule? Când o să mă duc? Cum o să mă duc? – se bucură femeia ca un copil.

— Au venit la mine nişte prieteni şi cred că este cel mai bine să pleci cu ei.

— Tu nu mergi?

— Eu nu pot.

— Nebunule, şi eu o să mă botez acolo?

— Da.

— Şi o să încep o viaţă nouă?

— Da.

— Şi-o să mă fac şi eu ca tine? O să pot face minuni?

Nebunul râse.

— Cea mai mare minune, Caliopi, este dragostea. Este un domn cu ei, un văduv bogat, eu cred că el nu va putea să nu se îndrăgostească de tine, când va vedea ce frumoasă eşti. Nici nu ştii cum te măriţi cu el şi ajungi mare cucoană, să-ţi pupe slugile mâna.

— Eu nu vreau să mă mărit cu domnul acela – rosti Caliopi, aproape supărată.

— De ce? Nu vrei să ai o casă, copii?

— Vreau, dar eu vreau să mă mărit cu tine!

Nebunul râse şi o plesni uşor cu palma peste frunte.

— Iar te prosteşti, parcă ţi-am spus că monahii nu se căsătoresc. Eu nu pot să mă însor cu nimeni.

— Dacă tu nu te însori, atunci nici eu n-o să mă mărit!

Faţa Nebunului deveni dintr-odată gravă şi ochii i se umeziră, încât Caliopi începu să plângă şi căzu pe umărul lui.

— Dar la Ierusalim te duci?

— La Ierusalim mă duc, părinte.

— Vrei?

— Da, foarte tare vreau.

— Tu eşti porumbiţa mea, de-ai şti cât se bucură Dumnezeu de sufletul tău.

— Nebunule, dar noi o să ne mai întâlnim?

— Sigur că o să ne mai întâlnim, Caliopi.

Dar aceasta a zis-o bătrânul cu gândul la întâlnirea pe care o vor avea drepţii în Împărăţia lui Dumnezeu, căci el ştia că de acum nu se vor mai vedea.

D

după ce a plecat Caliopi, Nebunul continuase să rămână la grajduri. Ziua venea în cetate şi putea fi văzut ca mai înainte. Spaima care intrase în cerşetori, cum că ar fi turbat şi că se năpusteşte asupra oamenilor, s-a risipit atunci când Nebunul se lăsă bătut de sluga unui domn străin, în urma căruia făcuse scamatorii, după cum avea obiceiul. Ca să se convingă că Nebunul este cel de mai înainte, când l-a văzut jos, cerşetorul care fusese gonit de la grajduri se repezi şi îl lovise pe Nebun de câteva ori. Acesta însă, acoperindu-şi capul cu mâinile, începu a se văita, încercând să scape cu fuga, încât cerşetorului îi păru rău că nu fusese la fel de curajos şi atunci. Dar, aducându-şi aminte ce a putut să piardă din cauza lui, îl lovi de câteva ori cu putere peste faţă, încât Nebunului îi dădu sângele din nas şi din gură.

Pe de altă parte, oraşul începuse să forfotească de un zvon care părea să le întreacă pe toate. Se spunea că Nebunul ar fi fost mare domn în ţara sa şi că e vestit şi cinstit în toată partea Ierusalimului şi a Iordaniei, că n-ar fi deloc nebun, ci doar se preface şi că râde de toată lumea; în sfârşit, că domnii aceia aleşi care au zăbovit la episcopie, ar fi făcut cale tocmai de la Ierusalim numai pentru a se întâlni cu el.

Cel mai tulburat se arăta diaconul Ioan, căci el era cel care primise această destăinuire de la domnul văduv,

care îi zisese că nu putea să ţină un secret atât de mare şi că, deşi se va face călcător de jurământ, el tot îi povesteşte diaconului totul, deoarece îl vede om cu frică de Dumnezeu şi crede că aceasta îi va folosi spre mântuire. Bineînţeles că domnul l-a pus mai întâi pe Ioan să jure că nu va mai spune nimănui.

Însă diaconul, după câteva zile de frământare, tot sub jurământ, îi descoperi totul nevestei. Aceasta, după ce l-a certat cu multă aprindere – zicându-i că ea de la început a ştiut că aşa stau lucrurile şi că numai el a fost cel care s-a împotrivit şi i-a stricat şi ei minţile –, fiind a doua zi duminică, spuse totul în biserică, zicând că un lucru ca acesta nu mai poate fi tăinuit şi că ea se gândeşte mai întâi de toate la osânda sufletelor celor care au batjocorit pe nedrept un sfânt al lui Dumnezeu.

Zvonul ajunse şi la diaconul Anastasie. Faptul că Nebunul reintrase în gura lumii ca un sfânt îi zădărnicea osteneala de atâta vreme. E adevărat că Doamna cu pricina se purta ca şi cum ar fi uitat totul, totuşi Anastasie aştepta în orice clipă să fie dat în judecată şi să fie pus să întoarcă banii. Această aşteptare îl neliniştea atât de mult, încât începu să semene cu un om bolnav, strigând de multe ori fără pricină la cântăreţi şi la oamenii din biserică. Anastasie devenea caraghios, deoarece mai toate predicile lui erau despre draci, despre minuni şi despre răutatea oamenilor.

În una din zile, râvna lui ajunse atât de departe, încât începu să spună că toţi cei care nu cred în minuni se vor îndrăci. După aceea, vorbind despre puterea pe care a dat-o Hristos apostolilor asupra duhurilor necurate, zise că, de se îndoieşte cineva că un om are putere asupra dracilor, trebuie să ştie că dracii nu se tem de oricine, căci cei ce îndrăznesc să se roage împotriva lor fără să aibă putere de sus sunt sfâşiaţi de draci, aşa cum arată Scriptura. Deci, îndârjindu-se peste măsură şi crezând că nu toţi au înţeles că vorbeşte despre sine, a zis şi aceste cuvinte, că altă cale nu vede ca să arate adevărul decât ca dracul care a ieşit

din fată să intre în cel care minte. Încheind predica, diaconul şi-a făcut semnul crucii şi, slobozind poporul, a intrat în altar să se dezbrace.

Însă de îndată ce şi-a scos sfintele veşminte, Anastasie s-a lăsat la pământ şi, punându-se în patru labe, începu să latre şi să zbiere prin sfântul altar.

Paraclisierul şi câţiva cântăreţi, speriindu-se şi pricepând că pe Anastasie l-a ajuns blestemul cu care s-a blestemat, au început a-l însemna cu semnul crucii şi a-l stropi cu agheazmă. Dar, văzând că Anastasie mai rău se îndrăceşte, l-au înşfăcat cu toţii şi cu greu l-au târât în sclepul bisericii, gândind să cheme preoţii să facă rugăciune pentru el. Cei ce se rugau acum pentru Anastasie erau peste măsură de speriaţi, căci, ştiind că toţi au mărturisit împotriva Nebunului şi l-au şi bătut, fiecare aştepta că se va îndrăci şi el din clipă în clipă.

Anastasie petrecu în sclep toată ziua, urlând şi amenințând pe cei ce încercau să-i facă bine. Pentru că devenise turbat, a fost prins în lanţuri. Până în seară el devenise de nerecunoscut, schimonosindu-i-se faţa şi slobozind spume, care îi curgeau până pe piept. Cântăreţii şi citeţii dădură fuga după preot, dar rugăciunea acestuia parcă mai rău îl îndrăcea pe bietul Anastasie. Până la urmă, lăsându-l pe bolnav mai mult mort decât viu, uns din cap până în picioare cu ulei sfinţit şi tăvălit prin praf, preotul se pregăti să plece, zicând că numai Dumnezeu poate să-l izbăvească pe Anastasie dintr-o îndrăcire ca aceasta. Atunci unul din citeţi, care se temea foarte tare de draci, gândind că el este următorul care se va îndrăci, l-a rugat pe preot să facă o ultimă rugăciune, căci, apropiindu-se miezul nopţii, este ştiut că rugăciunile sunt mai arzătoare.

Sculându-se aşadar toţi cei de faţă şi închinându-se de mai multe ori, au început a cânta tropare şi a blestema pe drac cu multă îndârjire, aşa încât sclepul s-a umplut de urlete şi izbituri ca în iad. Deodată, diavolul, care până atunci răspundea cu obrăznicie, a început a zbiera şi a

striga: „Plec! Plec! O, nesuferiţilor, dar să nu credeţi că din pricina voastră ies! Simeon se roagă acum pentru iertarea celor care i-au făcut rău şi focul lui mă arde!” După aceea, strigând ca un animal lovit: „Nu eşti drept, Hristoase, căci acesta singur pe sine s-a închinat mie cu jurământ!” –, diavolul îl trânti pe Anastasie la pământ şi, umflându-l îngrozitor, îl dezumflă îndată, lăsându-l fără simţire.

Nu mult după aceasta, Anastasie stătea pe o lespede în spatele bisericii, fără să spună nimic, iar citeţul îi povestea exaltat despre toate, aşa cum se petrecuseră. Fiind trecut de miezul nopţii şi vrând toţi să plece pe la casele lor, Anastasie ceru să fie lăsat în pace, zicând că acum este bine. Rămas singur, el mai zăbovi o vreme pe lespedea de piatră, apoi, ridicându-se brusc, o porni cu paşi grăbiţi pe uliţele oraşului.

A

erul răcoros al nopţii îl pătrundea până în stomac, încât lui Anastasie îi părea că respiră nu numai cu gura, ci şi cu tot trupul. Ieşise demult din oraş şi acum se îndepărta grăbit, călcând nisipul, care îi făcea picioarele să se clatine ca ale unui copil care învaţă să meargă. De departe, văzu grajdurile, ca o pată întunecată pe cerul alburiu, şi inima începu să-i bată. Pentru o clipă avu pornirea să se întoarcă în oraş, dar însemnându-se cu semnul crucii, îşi continuă calea. Se gândea cum îl va primi Nebunul şi se temea că acesta, văzându-l, o va lua la goană sau va începe obişnuitele lui scamatorii, lăsându-l pe diacon singur cu durerea inimii sale. Frământat de aceste gânduri, Anastasie se opri brusc. La depărtare de câţiva paşi, el văzu în întuneric o umbră care părea prea ascuţită pentru o piatră. Înaintând, îl desluşi în întuneric pe Nebunul Simeon, care, aşezat pe o piatră, părea că îl aşteaptă. Uitând tot ce gândise până atunci şi lepădând orice îndoială, diaconul se repezi şi, căzând la picioarele bătrânului, începu să plângă în hohote.

— Părinte Simeon! Părinte Simeon! – erau singurele cuvinte care îi scăpau acum lui Anastasie printre hohote.

Prinzându-i fruntea pe genunchi şi acoperindu-i capul cu mâinile sale osoase şi parcă fără simţire, bătrânul îl ţinu aşa pe diacon până se linişti, apoi, apăsându-l puţin pe ceafă, rosti, rămânând în continuare ţeapăn ca o stâncă:

— Ce este, părinte Anastasie?

— Iartă-mă, părinte Simeoane, iartă-mă!

— Dar oare mie se cade să te iert pe sfinţia ta, părinte diacon, sau dumitale, care eşti îmbrăcat cu harul diaconiei, să mă ierţi pe mine, nevrednicul.

— O, nu! Părinte Simeoane, eu nu sunt vrednic să mă numesc diacon! Căci toate câte se spun despre mine sunt adevărate, eu am cumpărat harul lui Dumnezeu cu bani, părinte! Eu am făcut lucruri grozave înaintea lui Dumnezeu! Şi ceea ce se spune despre mine şi despre femeia aceea, şi acelea sunt adevărate, părinte!

— De vreme ce te-ai îmbrăcat cu harul lui Dumnezeu, pe acesta nimeni nu mai poate să ţi-l ia înapoi, părinte.

— Nu, părinte Simeoane! Că eu şi altele mai mari decât acestea am făcut! Eu, părinte, de multe ori după Sfânta Liturghie, nevrând a mă împărtăşi după oamenii săraci, am aruncat cinstitul Trup şi Sânge al lui Hristos ca pe o rămăşiţă de mâncare oarecare, pentru că nici nu credeam că acestea sunt ceea ce sunt, ci doar pâine şi vin obişnuit.

— Acestea, părinte, din neştiinţă le-ai făcut, pentru că nu aveai credinţă în Dumnezeu.

— Nici în Dumnezeu n-am crezut, părinte, ci harul diaconiei l-am luat la sfatul doamnei aceleia, gândind că voi putea ajunge şi la scaunul episcopiei, văzându-mă de multe ori stăpân peste moşiile bisericii şi stăpânind ca un împărat peste credincioşi.

— Între noi, părinte, nimeni nu stăpâneşte ca stăpânitorii lumii, ci cel mai mare este ca şi cel mai mic, slujind tuturor spre mântuire, şi peste toţi şi peste toate, Hristos.

— Şi nici că ar fi draci nu am crezut, ci văzând pe cei ce se chinuiesc, gândeam că sunt prinşi de vreo boală

sufletească sau că, pierzându-şi minţile, se prefac. De aceea îi nesocoteam şi de multe ori pe mulţi cu blesteme i-am legat, nesocotind puterea cuvântului şi a harului ce este asupra mea. Eu, părinte, de multe ori am luat bani de la oamenii aflaţi în necazuri, fără să mă rog pentru ei, iar acum, ştii şi tu că am luat banii de la doamna aceea pentru o tămăduire pe care nu eu am săvârşit-o, ci am minţit şi m-am făcut pe mine mai ticălos decât toţi oamenii.

— Lasă acum, părinte, că toate acestea din împietrirea inimii le-ai făcut, dar acum, că s-a milostivit spre tine Hristos, şi te-a luminat cu lumina credinţei, descoperindu-ţi ţie tainele Sale, păzeşte-te să nu mai faci ceea ce tu însuţi ai cunoscut că nu este bine.

— O, nu, părinte! Că nu mai voiesc să mă întorc în sfântul altar şi să nu-mi mai fie mie să îmbrac veşmintele diaconeşti!

— Nu aşa, părinte Anastasie, ci cunoscând iubirea cea mare pe care ţi-a arătat-o Hristos, nelăsându-te să pieri în întunericul necredinţei şi al păcatelor, smereşte inima ta şi mergi de slujeşte Domnului şi oamenilor, căci spre aceasta te-a chemat Dumnezeu.

— Părinte Simeoane, dar oare dumneata m-ai iertat pentru nebunia mea şi pentru tot răul pe care ţi l-am făcut? Să ştii, părinte, că de acum voiesc să vii în toată ziua în biserica unde sunt, ca să se bucure sufletul meu văzându-te că te rogi pentru mine şi pentru tot poporul.

— O, nu, părinte Anastasie – zise bătrânul, ridicându-se şi luându-l de umăr pe diacon –, ştii bine că asta nu o voi face. Şi te rog şi pe tine ca nimănui să nu spui de cele ce ai vorbit cu mine. Ci acum întoarce-te la slujirea ta, iar Nebunul Simeon la ale sale.

O

raşul se linişti. De câteva săptămâni nu se mai petrecu nimic deosebit. Singura întâmplare care nedumeri pe mulţi era cea cu diaconul Anastasie.

Acesta, venind duminică la biserică, spuse tuturor că nu el scosese dracul din fată, ci un sfânt, pe care nu putea

să-l numească. Aducând cu sine banii care îi mai rămăseseră, pentru că o parte o cheltuise, diaconul a pus-o în faţa icoanei Preacuratei Fecioare, zicând că el îi întoarce Doamnei căreia îi aparţin şi că ceea ce lipseşte se făgăduieşte să plătească în timp. Femeia, supărându-se, se jura lângă icoană că nu va lua niciun ban şi că ce a făgăduit lui Dumnezeu, aşa rămâne, de vreme ce şi-a văzut fiica sănătoasă. Cei doi erau cât pe ce să ajungă la judecată, jurându-se că nu se ating de bani, dar până la urmă s-au împăcat, hotărând ca banii să rămână în vistieria bisericii şi să fie folosiţi în slujba săracilor. Nimeni nu înţelegea ce l-a apucat pe Anastasie, iar unii dintre cântăreţi ziceau că şi-a ieşit din minţi.

Diaconul parcă se schimbase şi la faţă, căci, deşi rămase la fel de împlinit şi rotund, ochii lui păreau adânciţi şi de multe ori, ieşind cu sfintele daruri, lăcrima. Poporul din biserică spunea că lui Anastasie i-a murit cineva, iar alţii ziceau că a înviat Anastasie, căci aceasta înseamnă „anastasie” – înviat.

Aceste schimbări treceau cumva neobservate din cauza unei nedumeriri care îi măcina pe toţi. Nimeni nu mai ştia nimic despre Nebunul Simeon, nemaivăzându-l nicăieri. Unul dintre cerşetori, ducându-se într-o zi la grajduri, zise că nu mai găsise pe nimeni şi că nici urmă de Nebun nu mai era pe acolo. Alţi câţiva, ducându-se cu gând să cotrobăie după sacul cu bani al lui Simeon, s-au întors strigând ca nişte nebuni şi zicând că au auzit îngeri cântând în grajd.

Toate acestea au ajuns până la diaconul Ioan, care se afla acum într-o întristare cumplită. Acesta se căia că nu avusese curaj să-l oprească pe Nebun când îl văzuse în uliţă din pricina ruşinii chinuitoare care îl făcu să treacă pe alături, ca şi cum nu l-ar fi văzut. Acum Ioan venea de câteva ori pe zi prin faţa Bisericii Tuturor Sfinţilor, căutându-l pe Nebun. Hotărî că dacă părintele Simeon îl va ierta, el îl va aduce acasă şi îl va ţine la sine până la moarte.

Întristarea diaconului o înmulţea şi ocările nevestei sale, care îl numea necredincios şi om fără inimă, din pricină că a alungat din casă un sfânt al lui Dumnezeu.

Ieşind după o astfel de ceartă din casă, Ioan porni abătut pe uliţele oraşului, gândind că se va duce el însuşi la grajduri şi va sta acolo până va veni Simeon. Pe drum, se gândi la zădărnicia în care îşi petrecuse viaţa şi, cuprins de o mare deznădejde, îşi zise că degeaba se născuse, de vreme ce alungase de la sine un sfânt pe care Dumnezeu i-l trimisese în viaţa lui ticăloasă, ca să-l binecuvânteze.

Negăsind pe nimeni la grajduri, Ioan rămase vreme îndelungată pe piatra de la uşa unde dormise Caliopi, dar în cele din urmă, răpus de oboseală şi întristare, se duse şi se culcă în grămada de paie, hotărând că mai bine este să moară acolo decât să ducă o viaţă atât de ticăloasă.

Nu adormi însă bine, când uşa se deschise şi în grajd intră Nebunul Simeon. Ioan se ridică în coate, mirat de ceea ce-i vedeau ochii. Simeon era îmbrăcat într-un hiton alb, cu o glugă mică pe cap, legată sub bărbie, ca la copiii mici. Cel mai mult s-a minunat Ioan de barba lui Simeon, care acum era albă şi pieptănată frumos.

— Ce este aceasta, părinte Simeoane? – îl întrebă mirat Ioan.

— Ce anume, părinte Ioane?

— Ţi-ai pieptănat barba!

— Da.

— Şi e mai deasă!

— E, aşa era.

— Şi te-ai îmbrăcat în hiton alb! De unde ai acest hiton, părinte?

— E, e al meu, dar l-am ţinut deoparte până acum.

— Părinte, oare o să vii aşa în oraş, să te vadă toţi?

— Nu, nu mai vin în oraş, părinte.

Apoi, scoţând din sân o pâinişoară rotundă, bătrânul Simeon se apropie de diaconul Ioan.

— Eşti necăjit, părinte Ioan?

— Da, sunt foarte necăjit, părinte.

— Părinte – zise bătrânul, frângând pâinea în două –, hai, ia şi mănâncă şi tu cu mine, şi nu mai fi necăjit.

Ioan luă jumătatea de pâine pe care i-o dăduse bătrânul Simeon, dar atunci auzi uşa scârţâind şi, deschizând ochii, văzu că afară este amiază şi că el este singur în grajd. Se ridică şi privi încurcat în jur. Văzduhul mirosea a mirodenii şi a tămâie, şi el îşi aminti că acesta este mirosul neobişnuit pe care îl simţea uneori în camera unde a stat, pe când era bolnav, bătrânul Simeon.

Ieşind abătut afară, Ioan înţepeni în faţa uşii. Pe piatra pe care şezuse găsi jumătatea de pâinişoară. Când o luă în mână, văzu că este caldă şi miroase a mirodenii şi a tămâie. Venindu-şi în fire, de parcă abia atunci s-ar fi trezit cu adevărat, Ioan îşi dădu seama de ce a zis bătrânul că nu va mai veni în oraş şi, aşezându-se pe piatră, căzu într-un fel de visare în care parcă îşi văzu întreaga sa viaţă.

Un scârţâit care se auzi nu departe îl făcu pe Ioan să se ridice speriat. Întorcându-şi capul, el văzu pe cineva ieşind din grajd. Uitându-se mai bine, diaconul îl recunoscu pe Calu, circarul mătăhălos, care dosea ceva în sân. Gândind că circarul a găsit sacul cu bani, Ioan se făcu a nu-l vedea şi, ridicându-se, porni încet spre oraş.

Calu îl privea nedumerit. Fără să zică nimic, se grăbi să-l ajungă pe diacon din urmă. Ajungând în dreptul lui, Calu încetini pasul şi, continuând să meargă în tăcere, trăgea cu ochiul la jumătatea de pâine pe care acesta o ţinea în mână.

Diaconului îi părea că circarul este atât de abătut, încât chiar dacă s-ar apropia cineva să-i tragă o palmă, el tot nu l-ar băga în seamă.

Cei doi merseseră fără să-şi spună vreun cuvânt până la intrarea în oraş. Aici, fiecare o luă în altă parte, voind parcă să scape unul de altul.

Ajuns pe o uliţă ferită, Calu se aşeză obosit pe caldarâm şi, scoţând din sân jumătatea sa de pâine, începu să mănânce.

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3.
031216, Bucureşti
Tel.: 021 – 320.61.19; fax: 021 – 319.10.84
e-mail: editura sophia.ro www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poştă cele mai bune cărţi de spiritualitate, teologie, cultură religioasă, artă, filosofie apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărţilor;
taxele poştale sunt suportate de Supergraph.
Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 24.
040152, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 0722.266.618
www.librariasophia.ro
Sacrifică puţină vreme pentru a răsfoi cărţile noastre:
este cu neputinţă să nu găseşti ceva pe gustul şi spre folosul tău!